БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 63 (8895)
МАРТЫН 17
ВТОРНИК
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Худөөгэй лектор

Мүнөө совет арад шэнэ, агууехэ зорилго шиидхэжэ байна. КПСС-эй XXI съезд манай орон дотор коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха һаруул замые заажа үгэбэ. Съездын баталһан шиидхэбэринүүдтэ манай арад политическэ болон ажахын угаа ехэ дэбжэлтээр харюусана. Долоон жэлэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн съездын уряа бүхы совет хүнүүдэй зүрхэндэ бүхөөр хадуугдан үлэхэй.

Манай орон дотор коммунизм далайсатайгаар байгуулха гэһэн зорилго хадаа бүхы совет арадай хамаг хүсые элсүүлхэ, долоон жэлэй түсэб бэелүүлхын тула хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ зэргэ табина. Энэ агууехэ зорилгые амжалтатай түргэтэйгөөр бэелүүлхын тула ниитэ-политическэ тон ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. «Долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада,—гэжэ партиин XXI съездын резолюци соо хэлэгдэнэ,—партиин идейно-политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе иладань дээшэлүүлхэ, совет арадай зохёон байгуулхы хүсые эдэбхитэйгээр элсүүлэн бадаруулха шухала байна. Түсэбэй даалгабаринуудые бүхы ажалшадта һайнаар ойлгуулжа үгэхэ, тэдэниие дүүргүүлхын тула коллектив бүхэниие эмхидхэн ябуулхэ, дутагдалнуудые эрид шууд усадхаха, ажал хүдэлмэридэ дайралдаһан бэрхэшээлнүүдые дабан гараха шухала».

Мүнөө үедэ партийна организацинуудай гол зорилгонуудай нэгэниинь гэхэдэ, КПСС-эй XXI съездын материалнуудые, нүхэр Н. С. Хрущевэй элидхэл болон съездын шиидхэбэри соо харуулагдаһан теоретическэ асуудалнууд ба практическа зорилгонуудые арад ниитэдэ ойлгуулан нэбтэрүүлхэ хэрэг болоно.

Съездын материалнуудые тайлбарлан ойлгуулха хүдэлмэридэ лекторнуудэй үүргэ онсо ехэ. Съездэй табигдаһан шэнэ теоретическэ асуудалнуудые үргэн ажалшадай дунда ойлгосотойгоор, зүбөөр тайлбарлажа үгэхэ, манай ороной шэнэ гол зорилгонуудые марксизм-ленинизмын һургаалай ёһоор харуулжа үгэхэ, манай ороной наука, техникын амжалтануудтай танилсуулха талаар лекторнуудэй урда маш ехэ зорилгонууд табигдана.

КПСС-эй XXI съездын материалнуудые арад ниитын дунда нэбтэрүүлхэ талаар партиин айкомууд, аймагай лекторнүүдэй бүлэгүүд ехэ хүдэлмэри хэжэ эхилээ. Аймагай эрхим лекторнүүд ажалшадта лекци олоор уншажа, КПСС-эй түүхэтэ XXI съездын материалнуудые олониитэ зондо ойлгуулжа үгэнэ.

Жэшээнь, Закаменай аймагай ...ын долоон жэлэй һургуулиин директор нүхэр А. И. Хамаев Сталинай нэрэмжэтэ колхозой бригада, ферманүүдээр ябажа, съездын шиидхэбэринүүд тухай хэдэ хэдэн лекцинүүдые ород, бурят хэлэн дээрэ уншаба. Тэрэнэй уншаһан лекцинүүд гүнзэгы удхатай, олондо ойлгосотой. Иимэ жэшээнүүд аймаг бүхэндэ бии. Хоринай аймагай «Улаан Одон» колхоздо лектор Ц. Сультимов, Сэлэнгын аймагай Галуута-Нуурай станцида лектор А. Лаврик болон бусад ойлгууламжын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Худөөгэй лекторнүүд хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар съезд дээрэ табигдаһан зорилгонуудые ажалшадта һайнаар ойлгуулжа үгэхэ зэргэтэй. Долоон жэлэй түсэб дотор хараалагдаһан эдэ зорилгонуудые лекци соогоо харуулхадаа, лекторнүүд аймагайнгаа, колхозсйнгоо, совхозойнгоо бодото зорилгонууд тухай, тэдэниие яажа, ямар аргаар дүүргэхэ тухай хэлэхэ ёһотой. Оро-ноймнай болон республикын түрүү колхозуудай, совхозуудай дүй дүршэлые, наукын туйлаһан эрхим амжалтануудые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ лекторнүүдэй хүндэтэй хэрэг болоно. Энэнь колхоз, совхоз бүхэнэй өөрынгөө урдахи зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэ нилээд туһа боложо үгэхэ зэргэтэй бшуу. Иимэ ажал эмхидхэхэ талаар Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи лекторнүүдэй бүлэгэй дүй дүршэл тухай һаяхан манай газетэдэ толилогдоо һэн.

Партиин XXI съезд ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ, хүнэй ухаан бодолдохи капитализмын үлэгдэлнүүдые усадхаха хэрэг мүнөө үедэ туйлай ехэ удхашанартай гэжэ тоолоо. Энэ шухала зорилгые бэелүүлхэдэ лекторнүүдэй үүргэнь хизааргүй ехэ юм. Ниитэ-политическэ, шэнжэлхы ухаанай, коммунистическэ хүмүүжүүлгын гэхэ мэтэ асуудалнуудаар шанар һайнтай лекцинүүдые ходо уншажа байха гээшэ манай идеологическа хүдэлмэриин нэгэн шухала зорилго болоно.

Арад зоной дунда уншагдадаг бүхы лекцинүүдэй удхые, тэдэнэй түхэл шанарые эрид һайжаруулха шухала. Удхаараа балар аад, модохир хэлээр уншагдадаг лекцинүүд нэгэнтэ бэшэ ушардаг. Иимэ ябадалтай эрид шууд тэмсэл хэхэ хэрэгтэй.

Бурят зоной дунда лекцинүүдые ойлгосотой, сэбэр бурят хэлэн дээрэ хаа яанагүй уншадаг болохо шухала. Заримдаа бурят хэлэн дээрэ уншагдаһан гэжэ нэрэтэй лекцинүүд бурядшье бэшэ,ородшье бэшэ, хэндэшье ойлгогдосогүй байдаг. Муугаар уншагдаһан лекцинүүдэй үрэ дүн, удхашанарынь тон бага бшуу.

Партиин аймагай комитедүүд, политическэ болон эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ бүлгэмэй республикын отдели, мүн министерствонүүд хүдөө нютагуудта лекци уншаха хэрэгые эрид һайжаруулха, худөөгэй лекторнүүдтэ бодото туһаламжа, заабари үгэжэ байха уялгатай.

Новосибирскын журналистнуудай конференци

НОВОСИБИРСК, мартын 14. (ТАСС). СССР-эй журналистнуудай Союзай Новосибирскын отделениин конференци «Советская Сибирь» гэжэ газетын редакциин залда соо мүнөөдэр болоо. «КПСС-эй XXI съезд, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонууд» гэһэн элидхэл КПСС-эй Новосибирскэ обкомой секретарь В. Г. Фуров хэһэн байна. СССР-эй журналистнуудай Союзай Новосибирскэ оргбюрогой түрүүлэгшэ Н. А. Трубицын тоосоо элидхэл хээ. Тэрэ нигэжэ мэдүүлһэн байна. Отделениин эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо хэблэлэй, радио болон телевидениин, ном хэблэдэг газарнуудай 170 гаран хүдэлмэрилэгшэд союзай гэшүүндэ абтаһан байна. Зохёолой хүдэлмэри тэдэнэр үргэнөөр хэжэ эхилээ. Өөрынгөө түрэл город тухай суглуулбари хамтаараа хэблэн гаргаха бэлэдхэл Новосибирскын журналистнууд хэжэ байнхай. Газетын элдэб жанраар секцинүүд отделениин дэргэдэ байгуулагдаа.

СССР-эй журналистнуудай Союзай уставай проектые конференци зүбшэн хэлсээд, тэрэниие һайшаагаа, зарим нэмэлтэнүүдые оруулаа.

Отделениин бюро, шалгалтын комисси, тэрэшэлэн СССР-эй журналистнуудай Союзай нэгэдэхи съездэ ошохо делегадууд конференци дээрэ һунгагдаһан байна.

Спортсмен-лётчик Федор Белушкинай дэлхэйн шэнэ туйлалта

...инска аэродром дээрэһээ «МИ-1» маркын вертолёт мартын ... ниидэн гараа. СССР-эй В. П. Чкаловай нэрэмжэтэ Центральна аэроклубай вертолётно отрядай командир, нэгэдэхи разрядай спортсмен Федор Белушкин вертолёдые ...һон байна.

... Белушкин «МИ-1» вертолёт 6702 метр дээгүүр ниидээ. ... Польшын Арадай Республикын спортсмен-лётчик Станислав ...кий гэгшын тогтооһон дэлхэйн ...һоо 308 метрээр дээшэ байна.

Федор Белушкинай шэнэ элитэ ехэ туйлалта тухай материалнууд вертолётно спортоор СССР-эй шэнэ рекорд болгон баталхын тулада СССР-эй В. П. Чкаловай нэрэмжэтэ Центральна аэроклубай авиационно спортын комиссида эльгээгдээ. Федор Белушкинай ниидэлгэ тухай материалнуудые хаража үзэһэнэйнгээ һүүлээр, авиационно спортын комисси тэрэниие дэлхэйн шэнэ рекорд гэжэ баталхын тулада Уласхоорондын авиационно федерацида (ФАИ) эльгээхэ байна.

(ТАСС).

ДОЛООН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЫЕ БОЛЗОРҺООНЬ УРИД ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ

☆ ☆

Юунэй түлөө тэмсэнэбибди

Урдынхиһаа һураггүй ехэ мяха абадаг болохо тухайда партиин XXI съезд, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленум онсолон зааһан байна. Энэ хэрэгтэ үхэрэй мяхан ехэ һуури эзэлхэ ёһотой.

Шэнэ долоон жэл соо мяха 2,5—3 дахин ехээр абадаг болохо зорилго табигданхай. Адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг манай республика энэ асуудал шиидхэлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Бүри мүнөө жэлһээ тус хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэхэ шухала. Республикын колхоз, совхозууд энэ жэлдэ мяха абалгые 1,8 дахин ехэдхэхэ; тиихын тулада ондоо малһаа гадна, 60 мянган үхэр таргалуулжа, гүрэндэ худалдаха уялгатай. Баргажанай, Бичурын, Иволгын болон бусад аймагууд мяха абалгаяа 1959 ондо хоёр, хоёрһоо үлүүгээр ехэдхэхэ уялга абанхай. Мүн түрүү колхозууд мяха ехээр абаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые абажа байна.

Республикын колхоз, совхозууд байгша оной 1-дэхи квартал соо мяха абаха түсэбөө мартын 1-дэ 126,7 процент дүүргээ. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, мүнөө жэлэй хоёр һарын туршада 2 дахин ехэ мяхан абтаад байна. Тиигэбэшье ажалнай һайнаар ябана гэжэ һаналтагүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ мяха абаха хэрэг муугаар эмхидхэгдэһэн юм. Мүнөөшье мал таргалуулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэн байна. Ториин, Хэжэнгын болон бусад зарим аймагуудай олохон колхоз үүсын мал таргалуулха гүүртэнүүдые байгуулнагүй.

Мяха ехээр абахын тулада колхоз, совхозууд малаа һайнаар, эрэ эмынь тэнсүүриие оложо, үсхэбэрилхэ зэргэтэй.

☆ ☆

Мүнөө жэл 2600 гаран центнер мяха абахабди

Ойрын жэлнүүдтэ орон дотороо мяха элбэг дэлбэгээр абажа, арад зонойнгоо хэрэглэмжые гүйсэд хангадаг болохо гээшэ хүдөө ажалшадаймнай айхабтар шухала зорилго байһаниинь мэдээжэ.

Тиимэһээ манай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид түсэбтэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ өөһэдынгөө арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэн, мяха абалгаяа эрид дээшэлүүлхээр шиидээ. Колхознай нёдондо бүхыдөө 1800 гаран центнер мяха абаһан аад, байгша ондо хамта 2600 гаран шахуу центнер мяха гүрэндэ тушааха, худалдаха зорилго урдаа табинхай. Мүнөө энэ жэлэй түрүүшын кварталда артелиинхид тус тустаа 60—70 килограмм шэгнүүртэй, хамта 200 шахуу толгой гахай, мүн толгой бүриин 200—250 килограмм амидын шэгнүүртэй 120 эбэртэ бодо мал тушаагаад, бүхыдөө 350 шахуу центнер мяха худалдажа, түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ.

Мүнөө артелиин бригадануудта гурбан зуу гаран хашараг, гунан үхэр, хүгшэрһэн, гологдоһон үнеэ, бухануудые илгажа, шахан таргалуулхын тула тусгаар гүүртэнүүдые эмхидхээд, тэдэнээ һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ байнабди.

Тэрэшэлэн шахан таргалуулха малай гүүртэнүүдтэ дүй дүршэл ехэтэй, эдэбхитэй, бэрхэ малшад табигданхай. Жэшээлбэл, колхоздоо хорёод шахуу жэлдэ һүбай мал хаража ябаһан Бальчин Бадмаев 70 гаран гунан үхэрнүүдые даажа абаад, оролдосотой һайнаар адуулна. Мүн үхэршэн Гомбо Бальжинимаев шахан таргалуулха малые баһал шадамар бэрхээр бэлшээжэ, сүүдхэдөө толгой бүриинь шэгнүүрые 600—700 граммаар нэмээнэ.

Тиихэдэ манай колхоз энэ жэлдэ хонин һүрэгөө 24 процентээр олошоруулха зорилготой юм. Гадна мянгаад шахуу хонидые һайса шахан таргалуулаад, үүсэлжэ, гүрэндөө худалдаха, тушааха байна. Жэлэй эсэс болотор эрхим тарган 40-өөд адуу мори мяханда тушааха, мүн мүнөө байһан 56 эхэ гахайгаа бултыень һаяар түрүүлээд, ерэхэ жэлэй январиин нэгэн болотор хамта 600 гаран поршоонхо тэжээжэ, 6—7 һаратай болгоод тушааха, худалдаха аргатайбди.

Адууһа малайнгаа тоо толгойе улам олошоруулжа, мяха, һү, тоһо ехээр абахын зорилгоор энэ жэлдэ үхэр малдаа үбһэ, шэмэтэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэхэ ушартай болонобди. Тиимэһээ артелиинхид байгша оной хабарай тарилгые хаһа саг соонь, һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилжэ, эрхим болзорто дүүргэхэ юм. Бүхыдөө 2 мянга гаран гектар таряанай газарай га бүриһөө 11 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абахын түлөө тэмсэхэбди. Хамта 2200 га сабшалангай газартайбди. Газараа хабартаа һайса утэгжүүлжэ, уһалжа, гектар бүриин 10 центнер үбһэ хуряахын тула, мүнөө тэндэ 2 мянгаад тонно наг шэбхэ гаргагдаад байна. Мүн байгша ондо 100 шахуу гектарта кукуруза таригдахаар хараалагдажа, тусхай комплексно звено эмхидхэгдэээд, тэрэниие даагшаар эдэбхитэй колхозник нүхэр Н. Матвеев томилогдоо. Тус звено даажа абаһан газартаа мянга шахуу тонно хуушан аргал шэбхэ зөөжэ гаргаа.

Д. Баданов,
колхозой партийна организациин секретарь.

Заиграй.

Хурьгашан Дунсанай амжалта

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хурьгад олоор абтажа байна. Колхозой хониной фермэ дээрэ хүдэлдэг залуушуул хурьгадые хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ.

Ахалагша хонишон Ч. Ламуевагай отарада ажалладаг хурьгашан Дунсан Тыхеева нүхэдэйнгөө дунда шалгарна. Энэ басаган мүнөө 110 хурьга абаад, нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнхай.

— Хурьгад кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэхэдээ тобир дорюунууд, халтад гэхэдэ үбшэлхэгүй байна,—гэжэ залуу хурьгашан зугаална. Үдэртөө хурьгадые гурба дахин эхэдэнь табижа хүхүүлдэг. Бэшэ сагтань хурьгадтаа һайхан үбһэ үгэжэ, дабһа долёолгодог. Ехэхэн болоходонь талха таряанай зүйл буйлуулжа үгэдэг юм. Һая хурьгалһан хонидтоо бүлеэдхэгдэһэн уһа уулгана. Нарай малай байрые ходо хуурай, сэбэр, дулаан байлгаха гэжэ оролдодог.

Д. Санданов.

Баргажан.

Каракуль хонидтой болонхой

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ оной декабрьда Узбекскэ ССР-эй Кара-Кумдахи каракуль үүлтэрэй хони үсхэбэрилдэг совхозһоо 169 толгой эхэ хонидые, 17 хусануудые худалдажа абаад, асарһан юм.

Ажал хүдэлмэридэ дүршэлтэй, оролдосотой Нимбу, Дулма Сандаковтоной бүлэдэ эдэ хонид даалгажа үгтэһэн байна. Үбһэ тэжээлэй дутамагшье һаань, эдэ хонишод нарин нягтаар харууһалжа, тэдэнээ хоролтодо оруулнагүй. Энэ үедэ хонидто һайхан үбһэн, концентрат, нарһанай шэлбүүһэн үгтэнэ.

Байгша оной февраль һараһаа эхилжэ, эдэ хонидынь хурьгалжа, түлнүүдынь гарзагүйгөөр абтана.

— Манай бурят орондо каракуль үүлтэрэй хонидые үсхэбэрилжэ болохо байна. Гансал оролдожо, зүбөөр харууһалха хэрэгтэй гэжэ,—хонишон Нимбу Сандаков хөөрэнэ.

Зүгөөр эдэ хонидые түрүүшынхеэ асарһан аад, ямар онсо илгаатай байһаниинь мэдэгдэхэгүй байна бшуу. Тиимэһээ республикын Хүдөө ажахын министерство, зооветинститудай мэргэжэлтэд туһаламжа үзүүлхэ аабза гэжэ найдахаар.

Ашаг олзо ехэтэй каракуль үүлтэрэй хонидые республикымнай бусадшье колхозууд үсхэбэрилхэ аргатай. Энээн тушаа, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бодомжолхо ёһотой.

В. Марханов.

Арга боломжонуудаа дүүрэн хэрэглээгүй

Колхозой тоосоото суглаанһаа

Һаяхан Дээдэ Хэжэнгын «Победа» колхоздо тоосоото хамтын суглаан болобо.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Цыренжапов тоосоото элидхэл соогоо үнгэрһэн жэлдэ Совет ороной арадай ажахын улам саашадаа һалбаран мандаһан тухай, мүн партиин XXI съездын шиидхэбэринүүдэй удхашанар, долоон жэлэй түсэб тухай хөөрэжэ үгөө.

Үнгэрһэн жэл соо колхозой гэшүүд хамтынгаа ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаһан байна. Колхозойнгоо гол баялиг—адуу малай тоо толгойе улам олошоруулха, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө артелиин малшад, хонишод ехэхэн оролдоһон байха юм.

Тус колхоз аймагтаа хүдөө ажахын томохон артельнүүдэй нэгэн болоно. Энэ артелиин ажахын гол һалбаринь мал ажал юм. Үнгэрһэн жэлдэ колхоз хамта 2.397 мянган түхэриг олзо доход абаа, тэрэнэйнь 94 процентнь мал ажалһаа ороо. Тиихэдэ гансахан хони үсхэбэрилгэһөө 1.179 мянган түхэриг олзо доход абтаһан байна.

Гэбэшье артелиин правлени, партийна эхин организаци адууһа малайнгаа тоо толгойе улам олошоруулха, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ зорилгоёо үшөөл хүсэд дүүргэжэ шадаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ ниитын адуу малда үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэгдээгүй дээрэһээнь, үхэр малай һү шэмэ өөдтэй дээшэлээгүй байшоо. Колхоздо үрэжэл һайнтай таряалан, сабшалангай газар элбэгшье һаань, үбһэ ногооной һайн ургаса абадаг болохын түлөө ёһотой тэмсэл хэгдэнэгүй. Эндэ га бүриһөө миил 3—4 центнер үбһэн хуряагдана. Сабшалан, бэлшээри дээрэ утэгжүүлгэ, наг шэбхэ гаргаха, гол горходто хаалта барижа, канава татаад, газар уһалха тушаа оролдолго багаар гаргагдана. Тэжээлэй ургамал: кукуруза, наран сэсэг, турнепс гэхэ мэтэ жэлһээ жэлдэ ёһоор таригдадаггүй дээрэһээнь, силос багаар дарагдана. Нёдондо үбһэ тэжээлэй дутамагһаа үхэр малынь ехээр туража, муудажа, нилээд олониинь үхэһэн, гарзалһан байна. Мүн олохон мал һубайржа, зуун үнеэн бүриһөө 68 тугал, зуун эхэ хонин бүриһөө 54 хурьган абтаа.

Гэхэтэй хамта, колхозойхид мал ажалаа эрид хүгжөөхэ дүүрэн арга боломжотой байгаа. Энээниие колхозой түрүү малшадай туйлаһан амжалтануд элитээр гэршэлэн харуулна. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ артелиин 3-дахи комплексно бригадын һү һаалиин гүүртын дүй дүршэл ехэтэй һаалишад нүхэд Г. Мясникова, В. Иванова, Е. Мясникова болон бусад үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1200—1400 литр һү һаагаа. Эдэнэр байгша ондо үнеэн бүриһөө 1600 литр һааха уялга абаад, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ байна. Түрүү хонишод нүхэд Ц. Намжилова, Ц. Ванзатова, Ц. Дамдинов гэгшэд хонин һүрэгые олошоруулхын, тэдэнһээ һайн шанартай нооһо ехээр хайшалхын түлөө тэмсэжэ, горьтой амжалта туйлаа.

Тэрэшэлэн таряан ажал дээрэ бии байһан дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй олон асуудалнууд элирүүлэгдээ. Артелиин, хамта 2000 гаран гектар таряанай газарай га бүриһөө дунда зэргээр 5 центнер ургаса хуряагдаа. Таряалангай газарта агротехническэ хэмжээ ябуулга хаһа саг соогоо хэгдэнэгүй, шанар муутайгаар элдүүрилэгдэдэг байха юм. Энээнһээ боложо эндэхид нёдондо гүрэндөө нэгэшье килограмм таряа худалдаа, тушаагаагүй, харин хүрэнгэеэ арай шамай хаагаад, ажалта үдэртэ миил 300 грамм ороохо хубаагаа. Колхоз 16 трактор, арбан комбайн болон бусад машина, зэмсэг худалдажа абаад, тэдэнээ үшөөл зүбөөр, дүүрэн хүсэндэнь хэрэглэжэ шаданагүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Артелиин правлени, парторганизаци, бригадирнар бүхы гэшүүдээ хамтын ажалда гүйсэд хабаадуулхын түлөө оролдолго хүсэд гаргаагүй. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ 60 гаран хүн олохо ёһотой ажалта үдэрөө олоогүй, мүн ороййдоошье ажал хэдэггүй хүнүүд олон бии. Бригада, гүүртэнүүдээр хүдэлмэриин һула, ажалта үдэр хайша хэрэгээр гаргашалагдажа, ниитын мүнгэн зөөри алмаха, арьбалха тушаа тэмсэл хэгдэнэгүй шахуу. Гадна артельдэ хүдөө ажахын Устав эбдэхэ, хазагайруулха ушаршье үзэгдэдэг байна.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн колхознигууд нүхэд И. Мясников, Д. Дамдинов, Ц. Цыцыктуев, комплексно бригадын бригадир Ц. Бимбаев гэгшэд элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые дары усадхажа, артелиингээ ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ тухай тодорхой дурадхал, һанамжануудые оруулаа.

Удаань колхознигууд суглаан дээрээ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ ажахыгаа улам саашадань хүгжөөхэ хараа түсэбүүдые тодорхойлоо. Жэшээлхэдэ тэдэнэр адуу малайнгаа тоо толгойе хамта дээрэнь 16 мянгада хүргэхэ, байгша ондо бүхыдөө 1600 центнер мяха, 500 тонно һү, 300 центнер нооһо абахын түлөө тэмсэхэ юм. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1400 литр һү һааха, 100 эхэ хонинһоо 100 хурьга, зуун үнеэнһээ 85—90 тугал, 1 эхэ гахайһаа 10 поршоонхо абаха, хонинһоо 2.7 килограмм нооһо хайшалха зорилго табигдана. Тэрэшэлэн таряалангай гектар бүриһөө 10 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряагдаха ёһотой.

Энэ хараалһан түсэбөө бэелүүлхэ арга боломжо тус колхоздо хүсэд бии.

Н. Галданов.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ДҮРШЭЛТЭЙ АГИТАТОР

Зэдын аймагай Ёнхор тосхондо үнгэргэгдэһэн семинар дээрэ «Октябрь» колхозой ветеринарна врач Н. Б. Михеевэй зоной дунда ябуулжа байгаа ойлгууламжын хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хэлсэгдэбэ.

Олондо хүндэтэй, бэлэдхэл һайнтай туладань колхозой партийна эхин организаци 1958 оной октябрь һарада Николай Батовичые коммунистическэ ажалай гүүргын нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэжэ байһан Ёнхорой комсомол-залуушуулай һаалиин гүүртэдэ агитатораар томилһон юм. Тэрэ сагһаа хойшо нүхэр Михеев арба—арбан хоногтоо гүүртэдэ заабол ошожо, малшадтай хөөрэлдөө хэдэг заншалтай.

Нүхэр Михеев ойлгууламжын хүдэлмэриие колхозой ажалтай шадамараар холбожо ябуулдаг, малшадай дунда мүрысөө бодотоор эмхидхэдэг, һү һаалгаар арбан хоногой дүнгүүдые саг соонь гаргажа, харуулгын доскада бэшэжэ байдаг юм.

Эдэбхитэй агитатор Николай Батович гүүртынгээ улаан булан соо «Дайшалхы хуудаһа» гаргажа, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлдэг, мүрысөөндэ илагшадые магтажа, хожомдогшодые хурсаар шүүмжэлжэ байдаг болонхой.

Тарбагатайнхидай уряагаар үбэлэй үедэ һү һаалгаяа дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ тухай агитаторай ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулһанайнь ашаар тус гүүртынхид горьтой амжалта туйлажа шадаһан байна.

Энэ гүүртын эрхим һаалишан аймагай Соведэй депутат Р. Ярулина нёдондо үнеэн бүриһөө 2033 литр һү һаажа, артель, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлһэн байна. Тус гүүртынхид 1958 ондо һү һаалгаараа аймаг соогоо хоёрдохи һуури эзэлээ. Һаалишад М. Н. Валиулина, М. Доржиева, Д. Мункуева, Т. Жугдурова гэгшэд ехэхэн амжалта туйлаһан байна. Тэдэ һаалишад шэнэ жэлэй гараһаар түрүү һууряа алдаагүй.

Нүхэр Михеев хүдөө ажахые һайса мэдэдэг. Тиимэһээ партийна эхин организациин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн хүдөө ажахын экономико шудалха кружогой хүтэлбэрилэгшэ юм. Өөрөө малшадай дунда хөөрэлдөө, элидхэл хэхэһээ гадна, мүн зооветеринарна болон политическэ һуралсалай кружогуудта һарадаа 2 дахин хэшээл үнгэргэнэ.

Коммунист Н. Б. Михеев ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа малшадай ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй холбон, һонирхолтойгоор хөөрэлдөө хэжэ байдаг юм.

С. Табдаев.

Дүрбэн үдэрэй семинар болобо

Һаяхан КПСС-эй обком партиин горкомуудай, айкомуудай пропаганда, агитациин таһагуудай даагшанарые, мүн городууд болон аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай культурын таһагуудай даагшанарые суглуулжа, дүрбэн үдэрэй семинар үнгэргэбэ. Мүнөө үедэ хэгдэхэ соёл сурталай хүдэлмэриин зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Ц. О. Очиров, партиин XXI съездын шиидхэбэринүүдтэй дашарамдуулан эмхидхэгдэхэ культурна байгуулалтын зорилгонууд тухай республикын культурын министр Д. Ж. Жалсабон семинар дээрэ элидхэлнүүдые хээ. Семинарта хабаадагшад КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүд болон материалнуудай олониитэ зондо хэр зэргээр ойлгуулагдажа байһан тухай, соёл культурые саашадань хүгжөөхэ гурбан жэлэй добтолгын хэр ябажа байһан тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Партиин XXI съездын шиидхэбэринүүд, СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб республикымнай ажалшадай политическэ болон ажалай ехэ эдэбхи үүсхэл бадаруулба гэжэ таһагуудые даагшанар тэмдэглэһэн байна. Партийна организацинууд партиин XXI съездын материалнуудые ойлгуулха, шудалуулха олон арга метод хэрэглэнэ. Партийна, советскэ эдэбхитэд, интеллигентнэр ажалшадта элидхэл, лекци уншажа, асуудал, харюугай үдэшэнүүд, уншагшадай суглаанууд эмхидхэгдэнэ. Мүнөө съездын материалнуудые партийна гэгээрэлэй бүхы системэдэ шудалжа байна.

Гэхэ зуура съездын шиидхэбэринүүд болон материалнуудые ажалшадта гүнзэгыгөөр ойлгуулха, шудалха хэрэг эмхидхэлгын талаар манай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Пропагандистнууд, агитаторнууд хүнүүдтэй тус тустань хөөрэлдөө хэнэгүй, зарим газарта съездын материалнуудаар ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдажа хүсэд эхилээшьедүй байһан баримтанууд бии. Тиимэһээ политическэ хүдэлмэриимнай хэмжээн мүнөө партиин табидаг эрилтэнүүдые үшөөл хангажа шаданагүй гэжэ семинар дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Республикынгаа соёл культурые саашадань хүгжөөхэ гурбан жэлэй добтолго тухай асуудал мүн тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдээ. Зарим аймагуудта энэ шухала хэмжээ-ябуулга культурно-ажаһуудалай барилгануудаар лэ хизаарлагдана гэжэ семинарта хабаадагшад мэдүүлбэ. Соёл гэгээрэлэй олохон эмхи зургаан хүдэлмэреэ эрид һайжаруулаагүй, зоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хүсэд һайнаар ябуулагданагүй.

Кударын аймагта культбазануудые бариха, хүдэлмэриинь эмхидхэхэ талаар, мүн Курумканай аймагта ном тараалгаар бии болоһон дүй дүршэлые халан абахаар байна. Тэндэхи колхозуудай правлени, партийна организацинууд колхозник бүхэндэ библиотечкэ эмхидхэхэ үүсхэл гаргаа.

Семинарта хабаадагшад республиканска эмхи зургаануудые шүүмжэлбэ. Буркоопсоюз культурна хэрэгсэлэй эд бараа худалдалгые муугаар эмхидхэнэ, республикын «Кинопрокат» кинокартинануудые хүдөө нютагуудта ехээр хожомдожо эльгээнэ гэжэ тэмдэглээ.

Асуудалнуудай зүбшэн хэсэгдэһэнэй һүүлээр КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. Хахалов үгэ хэлээ. Семинарта хабаадагшад олон лекци шагнаба. Тэрээнһээ гадна, КПСС-эй обкомой секретарь Е. Л. Магунов — республикын промышленностиин хүгжэхэ арга боломжо, зорилгонууд тухай, мүн партиин обкомой хүдөө ажахын таһагые даагша М. А. Худяков — энэ жэлдэ хүдөө ажахын продукци абалгые дээшэлүүлхын тула республикын колхозууд, совхозуудай абаһан социалистическэ уялганууд тухай хөөрэжэ үгөө.

Семинарта хабаадагшад Кабанскын аймагай колхозуудта ошожо, культурно-ажаһуудалайнь барилгануудые хараһан байна.

П. Гершман.

Сталинград. Энэ жэлэй январьһаа 80-дахи дунда һургуули 11 жэлэй политехническэ һуралсалай программада ороо. **Зураг дээрэ:** тус һургуулиин 10-дахи классай һурагша комсомолка Светлана Евдокюк (зүүн гарһаа) «Газоаппарат» заводой механическа цех соо деталь тоошолдожо байна. Тэрэнэй хүдэлмэриие 3-дахи разрядай токарь комсомолка Галина Ковалева ажаглан хаража байна.

ТАСС-эй фотохроника.

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

«Та Эсэгэ орондоо эрхимээр алба хэжэ, түрэл совет нютагаа гитлеровскэ булимтарагшадһаа сүлөөлхэ хэрэгтэ габьяатайгаар, алдар солотойгоор хабаадалсаһан байнат. Дайсанине өөрынь газар дээрэ бута сохижо, Берлин дээрэ Илалтын туг мандуулха тон ехэ зол хуби танай сугтаа алба хэһэн сэрэгүүдтэ тудаһан байна. Советскэ Армидаа албаяа хэжэ дүүргээд бусахадатнай Танда СССР-эй Верховно Главнокомандовани баясхалан хүргэнэ, ажалай фронт дээрэ мүн лэ гайхамшагта амжалта туйлахыетнай хүсэнэ...» гэһэн магтаалай сааһан шэнэхэн зандаа шэлтэй рамада һуулгагдаад, Закаменай аймагай Санага нютагай нэгэ айлда нарин нягтаар хадагалагдажа байдаг юм. Иимэ бэшэг 1946 оной ноябрийн 16-най үдэр Советскэ Армиин суута тагнуулшан Бата Микишкеевич Дамчеевтэ барюулагдаһан байгаа.

— Бата Микишкеевич эдир бага наһанһаа эрэлхэг зүрхэтэй, хатуу зоригтой, һанаһан юумэеэ заабол хүсэндэнь хүргэдэг, шударгы, шуумар бэрхэ хүн һэн,—гэжэ тэрэнэй багша, мүнөө Цакирай дунда һургуулиин директор нүхэр Лаврентьев магтадаг.

Тэрэнэй эрэлхэг зүрхэтэй, хатуу зоригтой, шударгы шуумар зангынь илангаяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ эли тодоор харагдажа, Советскэ правительствоар оло дахин тэмдэглэгдэһэн байха.

Нүхэр Дамчеев 1942 оной августын 1-һээ эхилжэ, 1945 оной майн 9 болотор Сталинград городһоо Берлин хүрэтэр немецкэ булимтарагшадтай

хайра гамгүйгөөр, одоол «шүдөө зуужа, шуһаа татажа», хатуу шангаар дайлалдаһан байгаа.

— 1945 оной февраль һарын тэн багаар Познань городой шадар байһан нэгэ онсогой гэр эзэлжэ абаха гэһэн захиралта бүлэг тагнуулшадта үгтэһэн юм. Тэрэ гэр соо дайсадые адаглан хаража байха пункт байрлаха ёһотой байба. Тэдэ тагнуулшад соо би ябаалсааб.

Теэд манине тойроод байһан дайсад газаашамнай гаргаха юумэ бэшэ: гэрэймнай үүдэ, сонхо руу пулемёдоор буудажал байгаа. Адаглан хаража байха пунктын байрлаха гэрые эзэлжэ абахын тула дайсанай һомон соогуур өөһэдынгөө гэрһээ гаража, пулемёдынь үгы хэхэ хэрэгтэй байба. Түрүүлэн гараһан манай нэгэ яхад нүхэр үүдэ нээхэтээ сасуу дайсанай пулемёдой һомондо тудагдажа шархаташоо. Удаань буугай дуунай түлэг дундаа таршаганажа байхада, би газаашаа һуга һүрэн гүйжэ гаралсаад, гартаа гурбан жэлдэ барижа ябаһан автомадаараа дайсанай пулемётчик тээшэ буудажа, абяагүй болгоо бэлэйб. Һүүлээрнь добтолго хэжэ тэрэ гэрээ эзэлээд, дивизиин командованиин захиралта дүүргээ һэмди,—гэжэ Бата Микишкеевич байлдаануудайнгаа нэгэ ушар тухай хөөрэнэ.

—Мүн тэрэ үдэртөө,—гээд суута сэрэгшэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ,—гурбан жэл сугтаа алба хэһэн өөрынгөө нүхэд Василий Максимовтай (Эрхүү городой хүбүүн), Виктор Кривоноговтой (Москвагай) хамта дабшаа һэмди, ябаган сэрэгэймнай харгые хаагаад байһан пулемёдой нэгэ точкын ара таладань ошожо, үгы хээ һэмди.

Бата Микишкеевич Дамчеев Сталинград шадарай тулалдаанда, Одесса, Варшава болон Берлин городые эзэлэн абалгын, Урда Буг, Днепр, Висла мүрэнүүдые гаталалгын шуһата, шанга байлдаануудта хабаадалсаһан байна.

Нүхэр Дамчеев Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ немецкэ булимтарагшадтай эрэлхэг зүрхэтэйгөөр, хатуу зоригтойгоор, шадамар бэрхээр тулалдаһанайнгаа түлөө «Алдар» гэжэ гурбан шатын орденуудаар, «Эрэлхэг зоригой түлөө» медаляар хоёр дахин, «Дайшалхы габьяагай» түлөө медаляар нэгэ шагнагдаһан байгаа. Тэрээнһээ гадна ондоо дүрбэн медаляар, «Эрхим тагнуулшан», «Эрхим снайпер» гэһэн значёгуудаар шагнагданхай.

«Алдар» гэжэ гурбан шатын орденуудай кавалер Бата Дамчеев Советскэ Армиһаа нютагтаа бусажа ерээд, партиин айкомдо удаан ажаллаа һэн. Тиигээд 1953 онһоо мүнөө хүрэтэр Закаменай аймагай Санагын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр таһалгаряагүй хүдэлжэ байдаг.

Санага нютагай зон баатар зоригтой, олоной хэрэгтэй түлада ходо оролдожо ябадаг хүбүүндээ этигэжэ, сомонойнгоо, аймагайнгаа Соведүүдэй депутат болгон һунгадаг байна.

Коммунист нүхэр Дамчеев 1957 ондо Закаменай аймагай Соведэй депутадаар һунгагдаһан юм. Өөрынгөө һунгагшадтай ходо уулзажа, ажал хүдэлмэри тухайдаа дуулгадаг, туһалдаг, дутуу дундануудые усадхалсадаг. Һунгагшадайнгаа захяа заабарине саг болзортонь дүүргэхэ гэжэ оролдодог заншалтай. Нютагайнь зон һаяхан Бата Микишкеевич Дамчеевые Закаменай аймагай Соведэй депутат болгон баһа һунгаба.

— Долоон жэлэй асари ехэ түсэбэй табигдаад, орон дотороо коммунизм байгуулжа захалһан гайхамшаг мүнөө сагта зонойнгоо этигэл найдабарида хүртэжэ, засагай газарта түлөөлэгдөөд байхадаа бүри оролдосотойгоор ажаллаха, олониитын хэрэгтэ үшөө эдэбхитэйгээр хабаадалсахые зорилготойб. Соведүүдэй хүдэлмэриие улам үргэдхэхэ шухала гэжэ мэдэнэб. Ажахы асуудалнуудай хажуугаар соёл культурын хэрэгтэ ажалшадые, илангаяа доройһоо өөдөө ургажа ябаһан залуу үетэниие коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал табихабди,—гэжэ аймагай Соведэй депутат нүхэр Дамчеев мэдүүлнэ.

Бата Микишкеевичые үе болоод лэ аймагай һургуулинууд уридаг, дайнда ябаһанайнь хөөрэхэдэнь һурагшад ехээр һонирхон шагнадаг юм.

Бата Дамчеев хаанашье хэдань—хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг хүн.

В. Ванчиков.

Багшанар лекци уншана

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын түүхэтэ документнүүдые олониитэ арад зондо гүнзэгыгөөр тайлбарилжа үгэхэ, тиин съездын баталһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэдэнь тэдэндэ туһалалсаха гээшэ хүдөөгэй интеллигенциин, тэрэ тоодо багшанарай хүндэтэй зорилго болоно.

Энэ талаар Түнхэнэй аймагай Тоорын дунда һургуулиин багшанар һайн жэшээ харуулна. Тэдэнэр «КПСС-эй XXI съезд — коммунизм байгуулагшадай съезд», «Долоон жэлэй түсэбэй уласхоорондын удхашанар», «Марксистско-ленинскэ национальна политикын хүгжэлтэ», «Мүнөөнэй ревизионизмтэй эрид шангаар тэмсэхэ» болон бусад олон темэнүүдээр колхознигуудай дунда лекцинүүдые уншаа. Багшанар Балтахинов, Сергеева, Сотникова гэгшэд лекци уншалгада ехэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Бүхы лекционно хүдэлмэриие һургуулиин директор нүхэр Н. Б. Тармаев хүтэлбэрилнэ.

Колхознигуудта уншагдаһан лекци бүхэн гансал теоретическэ асуудалаар хизаарлагдангүй, нютагай, аймагай, республикын ажабайдалтай холбогдожо уншагдана.

Д. Шагдуров.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКЦИИН ӨӨРЫНЬ ҮНЭ ХИМДАРУУЛХА

Ниитын ажалай бүтээсые нилээд ехэ болгохо гээшэ долоон жэлэй түсэбэй гол шухала зорилго мүн гэжэ КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл дотор тэмдэглэгдэнхэй. Долоон жэлэй турша соо ажалай бүтээсэ совхозуудта 60—65 процентээр, колхозуудта—2 дахин тухай ехэ болохо байна.

Ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлхын тула, тэрэнэй хэмжээе мэдэхэ, тодорхойлжо һураха шухала. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэмнай ямар удхатайб? Ажалай бүтээсэ гээшэ хүдэлмэриин сагай тусхайта үе соо бүтээгдэһэн продукциин хэмжээн мүн. Хүдэлмэриин сагай тусхайта үе соо хүдөө ажахын продукциин ехээр бүтээгдэхэ тудам, ажалай бүтээсэ үлэмжэ ехэ байдаг. Жэшээ харуулая. Ажал хэдэг нэгэ хүн дээрэ абабал, 1958 ондо Бичурын аймагай колхозуудта ороохо таряа абалга 34 центнер, харин хүршэ Мухаршэбэрэй аймагта —53 центнер болоһон байна.

Ажалай бүтээсэ хадаа тусхайта хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдаһан хүдэлмэриин сагай тоогоорошье тодорхойлогдодог. Хүдөө ажахын продукци бүтээлгэдэ хүдэлмэриин сагай багаар гаргашалагдаха тудам, ажалай бүтээсэ ехэ байдаг. Жэшээнь, «Эрдэм» совхоздо эбэртэ малай 1 центнер мяха абахын тула үнгэрөөшэ жэл 9 хүдэлмэриин үдэр, Бичурын совхоздо—5 хүдэлмэриин үдэр, тайлбарилбал 1,8 дахин бага саг гаргашалагдаа һэн.

Хүдөө ажахын 100 гектар газарһаа продукци абалга үйлэдбэриин хэмжээе харуулдаг тон шухала зүйлынь болоно. Мүнөө хүдөө ажахын продукци ехээр абалга энээгээр тодорхойлогдон сэгнэгдэхэ байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүсэ, зөөри багаар гаргашалжа, хүдөө ажахын 100 гектар газарта продукци ехээр абаха гээшэ хүн бүхэнэй ямараар хүдэлмэрилһые харуулдаг гол шухала хэмжүүр мүн.

Ажахын социалистическэ системэ ажалай бүтээсэ ехэ болгохо гайхамшаг үргэн арга боломжо олгоо. Хүдөө ажахыдахи ажалай бүтээсэ 1953 ондо 1913 онойхиһоо дундажэшээгээр 3,8 дахин дээшэлһэн байха юм.

Ажалай бүтээсэ ехэ болгохо, продукциин өөрынь үнэ химдаруулха асуудалнууд колхоз, совхозуудай гол анхаралдань байдаг. Мүнөө колхозуудай бэхижэжэ, тэдэнэй техническэ талаараа ехээр зэбсэгжэжэ, кадрнуудайнь ургаад байхада, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продукциин өөрынь үнэ химдаруулха, али бүхы шухала арга боломжонууд бии юм.

Ажалай бүтээсэ ехэ болгохо арганууд олон янзын байдаг. Тиин тэдэниие хүдөө ажахын үйлэдбэриин һалбари бүхэндэ оложо болохо байна. Ажалай бүтээсэ ехэ болгохо нэгэн шухала нүхэсэл юуб гэхэдэ, техническэ дэбжэлтэ, хүдөө ажахын техникые эрхим һайнаар ашаглалга мүн. Машина, техникэ гээшэмнай ажалые арьбадхан хүнгэдхэдэг, бүтээсыень ехэ болгожо, продукциин өөрынь үнэ химдаруулхада туһалдаг байна.

Хэрбээ 1956 ондо колхозуудтахи тракторна бүхы хүдэлмэри мориной хүсөөр гү, али гараар хэгдэхэ байгаа юм һаа, жэл соо үшөө 26 миллион хүдэлмэрилэгшэд колхозуудта хэрэгтэй болохо һэн.

Ороохо таряа абаха гол шухала хүдэлмэри бүри мүһэн оньһожоруулагданхай. Таряа хуряалгын һүүлээрхи хүдэлмэри эгээн багаар оньһожоруулагдаад байна. Манай республикын колхоз, совхозуудай жэшээ дээрэһээ абажа харабал, ороохо таряа ургуулха, сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ ороохото культурануудые элдүүрилгэдэ бүхы дээрээ гаргашалагдадаг гаргашануудай 35—45 процентнь ошоно. Хэрбээ Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхозой жэшээгээр ороохо таряа ургуулха хэрэг оньһожоруулаа һаа, эдэ гаргашануудые хэнгүй байжа болохо һэн.

Мал ажалай хүдэлмэриие оньһожоруулха талаар колхоз, совхозуудта илангаяа бага юумэ хэгдэһэн байна. Уһаар хангаха, үнеэ һааха, траншейһээ силос тээжэ гаргаха мэтын хүдэлмэри гол түлэб гараар хэгдэнэ. Тиимэһээ хүдөө ажахын үйлэдбэриие тон богони болзорто комплексноор механизацилха зорилго КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүд дотор табигданхай. Комплексно механизаци электрификациин үндэһөөр бэелүүлэгдэхэ байна. Долоон жэлэй туршада бүхы колхоз, совхозууд электричествээр хангагдаха юм. Мал ажалай хүдэлмэриие иигэжэ оньһожоруулхада ажалай бүтээсэ 2,5—3 дахин ехэ болохо, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдадаг ажалай гаргашанууд 5—10 дахин бага болохо юм. Энэнь 2 миллион шахуу хүдэлмэрилэгшэдые сүлөөрүүлжэ үгэхэ юм.

Ажалай бүтээсые **дээшэлүүлгэ** хүдөө ажахые тон шэнэ техникээр хангалгаһаа имагтал болодоггүй, мүн үйлэдбэри эмхидхэхэ арга методүүдһээ болохо байна.

Мүнөө үедэ колхозууд болон совхозууд 1959 ондо, тэрэшэлэн ерэхэ долоон жэл соо хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо тодорхой түсэбүүдээ зохёожо байна. Эдэ түсэбүүдынь эрдэм наукын туйлалтануудые, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые хараадаа абажа зохёогдохо ёһотой. Хэнэйшье мэдэһээр, районууд, колхозуудһаа гадна, мүн бригаданууд, тус тус хүдэлмэрилэгшэдшье үйлэдбэриин адли эрхэ байдалда байгаад, ажал хүдэлмэридөө ондо ондоо үрэ дүн туйладаг байна.

3000—5000 килограмм һү һаадаг һаалишад, 100 хонинһоо 130—180 хурьга абадаг хонишод, гектар газарһаа 30—50 центнер хүрэтэр үбһэ хуряадаг луговодууд манайда олон юм. Гэхэтэй хамта, ондоо-зарим хүдэлмэришэд иимэл эрхэ байдалда байгаад, ажалдаа тон бага үрэ дүн туйладаг гээшэ. Юундэб гэхэдэ, эдэнэр ажалай түрүү онол аргые һайса мэдэнэгүй бшуу. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэ бүхэн өөрын дааһан ажалдаа түрүүшүүлэй дүй дүршэл хэрэглэхэ, үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ, хүдэлмэриингөө сагые тон бүтээсэтэйгээр хэрэглэхэ уялгатай.

Таряан ажалдахи бүтээсын дээшэлһэниинь ургаса абахада харагдадаг. Ороохо таряа, овощь, хартаабха болон тэжээлэй культурануудай ургасын ехэ байгаа һаа, ажалай бүтээсэ дээшэлээ, продукциин өөрын үнэ химдараа гээшэ.

Мүнөө колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэд хабарай тарилгын эхилтэр үлөөшэ сагаа убэлэй агротехническэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулха ёһотой. Тингээл һаа, һайн ургаса абтаха байна.

Малай ашаг шэмын дээшэлхэ хэрэг хүдөө ажахын культурануудай ургасаһаа сэхэ дулдыдадаг. Ургаса ехээр абаха тудам малай тэжээл элбэг ехэ болохо, ашаг шэмэнь дээшэлхэ байна. Тиимэһээ ехэ ургаса абахын түлөө тэмсэхэ гээшэ хүсэ, зөөри багаар гаргашалжа, 100 гектар газарта мяха, һү, нооһо болон мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохо гэһэн удхатай юм.

1958 ондо Бичурын совхоздо һаамхай үнеэн бүриин 2261 килограмм һүн абтажа, тэрэнэй өөрынь үнэ центнерэй 108 түхэриг болоо һэн. Харин Хориин совхоздо 1188 килограмм һүн абтажа—171 түхэриг болоһон байха юм.

Республикын колхоз, совхозууд һү, нооһо болон мал ажалай бусад продуктнуудые абалгаар һүүлэй 5—6 жэлдэ нилээд ехэ амжалта туйлаа. 1953 ондо республикын колхозуудта һаамхай нэгэ үнеэнһээ 505 килограмм һүн абтажа, хүдөө ажахын 100 гектар газарта 16 центнер хүртэһэн байгаа һаа, 1958 ондо тус тустаа—1155 килограмм һү нэжээд үнеэнһээ, 37 центнер һүн 100 гектар газарта абтаһан байха юм.

Нооһо хайшалалга эдэ жэлнүүдтэ мүн лэ 2,2 дахин ехэ болоо. Мяха абалгаар колхозууд болон совхозууд юрэнхы дээрээ бага амжалта туйланхай. Кабанскын, Түнхэнэй, Байкало-Кударын болон б[illegible] зарим аймагууд хүдөө ажахын [illegible] гектар газарта республика соо[illegible] тадаг дунда зэргын хэмжээ[illegible] 1,5—2 дахин ехэ мяха абадаг [illegible]на.

Долоон жэлдэ республика[illegible] мал ажалай шухала шухала [illegible]дуктнуудые 3—3,5 дахин ехээр [illegible]ха гэжэ хараалагдана. Бич[illegible] Кударын, Түнхэнэй, Кабанскы[illegible] лон бусад аймагуудай [illegible] хон, колхоз, совхозууд [illegible] дынгөө арга боломжону[illegible] хаража үзөөд, бүри мүнөө [illegible]дэ мяха абалгые 1,5—2 дахин болгохо уялга абаа. Манай ко[illegible]зууд болон совхозууд үйлэдб[illegible] хүгжөөхэ, ажалайнгаа бүтээс[illegible]шэлүүлхэ ехэ арга боломжотой [illegible]на гэжэ эдэ баримтанууд хар[illegible].

Мал ажалай продуктну[illegible] дээшэлүүлхэ хэрэг малай үбэ[illegible]гэ амжалтатайгаар үнгэргэл[illegible] дулдыдаха байна. Тиимэһээ [illegible]шан бүхэн үбһэ тэжээлээ гам[illegible]гаар гаргашалха, мал, түлэ[illegible] гарзада оруулхагүй, тобир [illegible] байлгаха уялгатай.

Хүдэлмэрилэгшэдые матери[illegible] талаарнь урмашуулха, социа[illegible]ческэ мүрысөөе дэлгэрүүлхэ [illegible] ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ[illegible] удха шанартай байна. Колхо[illegible]хэндэ ажахын тоосооной зү[illegible]дые нэбтэрүүлхэ, колхозни[illegible] саг соонь аванс үгэжэ байха, [illegible]хоор газартань ажалай мүн[illegible]лөөһэндэ зоримгойгоор орохо [illegible]хала. Эдэ бүхы хэмжээ-ябу[illegible]нууд колхознигуудай матери[illegible] урмашалгые ехэ болгохо, а[illegible]журам бүхижүүлхэ, хүдөө аж[illegible] ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ [illegible]

Ц. ДОРЖИ[illegible],
экономическа эрдэмэй [illegible]

Профсоюзуудай XII съездые угтуулан

ОЛОНИИТЫН ЕХЭ ХҮСЭН

Мартын 23-да Москвада СССР-профсоюзуудай XII съезд нээгдэбэ. КПСС-эй XXI съездын һүүлээр оронноймнай бүхы ажалшадай эдэбхи үүсхэлэй айхабтар ехээр дээшэлһэн оршон байдалда профсоюзай организацинууд съезддээ бэлэдхэжэ байна.

Социалистическэ мүрысөөн шэнэ хэмжээгөөр, үргэн далайсатайгаар дэлгэрбэ. Хаа хаанагүй—предприятинуудта, барилгануудта, совхоз болон РТС-үүдтэ хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэришэд, алба хаагшад дээшэлүүлһэн шэнэ уялгануудые абана. Манай экономическа районой предприятинуудай коллективүүд долоон жэлэй түсэбэй түрүүшын жэлэй гүрэнэй даалгабарииие болзорынь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 32 миллион түхэригэй продукци гаргаха гэһэн уялга абаа.

Тиигээд тэдэнэр абаһан уялгануудаа урма зоригтойгоор, ехэхэн амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Ажалшад гансашье бүтээсэ ехээр ажаллахын түлөө бэшэ, мүн коммунистическэ ёһоор—эрхим шанартайгаар, продукциин өртэгынь уныс химдаруулан, арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэжэ ажаллахаяа эрмэлзэнэ. Ороной шахтёр нүхэр Мамайн жэшээгээр «ехээр, химдаар, һайнаар» гэһэн уриатайгаар республика доторнай мүрысөөн дэлгэрбэ. Холбо-Нуурай рудоуправлениин шахтын нүхэр Горобец гэгшын бригадынхид суута шахтёрай жэшээ даган ажаллажа байна. Энэ бригада халаан бүхэндөө хахад тонно, заримдаа үшөө ехэшье нүүрһэ түсэбһөө гадуур гаргана. Мүн нүхэд Калашников, Тимошенко гэгшэдэй даадаг бригада түсэбһөө гадуур олон тонно нүүрһэ Эхэ орондоо үгэнхэй.

Манай совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Бичурын совхозой хонишон Шоймполов 1958 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 174 хурьга, «Эрдэм» совхозой хонишон Г. Машуев—170 хурьга абажа түлжүүлээд, мүнөө жэлдэ бүри эрхим амжалта туйлахын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө республика доторнай мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Мүнөө 400 гаран бригаданууд энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ байна. Тэдэнэй 15-дань иимэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Тон түрүүлжэ, паровозо-вагонно заводой Николай Болдоевой даадаг дархашуулда, «Электросвязьэлит» заводой Юрий Филипповой даадаг мотор хабсарагшадта, кинофабрикын Сергей Шишкинэй даадаг аппаратно-ээрэлгын хүдэлмэришэдтэ энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Һүүлэй үедэ республикын уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшод бүри эдэбхитэйгээр ажалладаг болоо. Профсоюзуудай үүсхэлээр уралан наринжуулагшад болон ухаалан зохёогшодой бүлгэм бии болгожо, тэдэнэй эдэбхиие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһалһан байна. Һаяхан саг соо республика доторнай шэнэ бүлгэмэй 62 эхин организаци эмхидхэгдэбэ. Тэдээндэ мянга гаран хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсажа байна. 1958 ондо уралан наринжуулагшадай дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар хори миллион гаран түхэригэй мүнгэ, зөөри алмагдаа. Мүнөө тэдэнэр уралан наринжуулагшадай долоон жэлэй жаса бии болгохын түлөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсобо. Зэдын комбинадай Холбоной руднигай уралан наринжуулагша нүхэр Боборыкин жэлдээ олон мянган түхэригэй арьбалалта хэмнэлгэ гаргаха дурадхал оруулжа, энэ хэрэгтэ өөрынгөө ехэ хубитые оруулаа. Улан-Удын паровозо-вагонно заводой слесарь нүхэр Захватихин, технолог Шкурко, шэлэй заводой механик нүхэр Лосев болон бусад уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшод хэдэн олон механизмүүд, түхеэрэлгэнүүдые зохёоһон байна.

Предприятинуудай профсоюзай организацинууд механизмуудые зүгөөр ашаглаха, арга боломжонуудаа элирүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаг болоо. Паровозо-вагонно заводой, мяха-консервын комбинадай профсоюзай комитедүүд үйлэдбэриин арга боломжонуудай ямараар хэрэглэгдэжэ байһаниие ниитын зүгһөө хиналта, шалгалта хэдэг болонхой. Тэдэнэй үүсхэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, дэмжэхэ шухала.

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ, ажалайнгаа эмхидхэлые һайжаруулха хэрэгтэ ажалшадые олоор хабаадуулха хэрэгтэй. Энэ талаар саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөнүүд ехэхэн удхашанартай юм. Республикын предприятинуудта, совхозуудта 300 гаран иимэ зүблөөнүүд ажаллажа байдаг. КПСС-эй ЦК-гэй 1957 оной декабрьда болоһон Пленумэй шиидхэбэриин үндэһөөр бии болгогдоһон эдэ зүблөөнүүд үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые олоорнь хабаадуулха талаар ехэ хүдэлмэри хээ. Үнгэрэгшэ жэлэй хоёрдохи хахадта ажалай, үйлэдбэриин эмхидхэл һайжаруулха 5 мянга шахуу дурадхалнууд тэдэ зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ һайшаагдаад, олонхинь ашаглагдажа захалаа.

Профсоюзай фабрикын, заводой, нютагай комитедүүдэй эрхэ тухай Дүримэй баталагдаһанай һүүлээр профсоюзай организацинууд предприятинуудта, эмхи зургаануудта гаража байһан шухала шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болобо.

Үйлэдбэриин зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха зуураа, профсоюзай олон организацинууд ажалшадай дунда, тэдэнэй гэр бүлынхидэй дунда культурно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха талаар ехэ оролдолго гаргана. Профсоюзай культурын эмхи зургаануудай тоо жэл ерэхэ бүри олошоржо байнхай. Мүнөө зуу гаран клуб, 60 библиотекэ, олон тоото улаан булангууд профсоюзай мэдэлдэ байна. Тэдэ клубуудай, улаан булангуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн самодеятельнэ кружогуудта 15 мянга гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад, тэдэнэй гэр бүлынхид хабаадалсана. Профсоюзай организацинуудай үүсхэлээр жэл соо хэдэ мянган лекци уншагдана, концертнүүд харуулагдана, үхибүүдэй ёлко, утренникүүд эмхидхэгдэнэ.

Профсоюзай организацинуудай түлбэригүйгөөр, хүнгэлэлтэтэйгөөр үгэдэг путёвконуудаар жэл соо 8 мянга гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад курортнуудта, амаралтын гэрнүүдтэ ошодог, 10 мянга гаран һургуулиин үхибүүд пионернүүдэй лагерьнуудта амардаг байна. Эдэ бүгэдэ хадаа профсоюзай организацинуудай хэжэ байһан ехэ, янза бүриин хүдэлмэриие гэршэлэн харуулна.

Профсоюзай организацинуудай эдэбхитэйгээр ажалладаг болоходо шэнэ гэшүүд олоороо ороно. Мүнөө республикын хүдэлмэришэд, алба хаагшадай 90 процентнь профсоюзай гэшүүн болонхой.

Профсоюзуудай ажал-ябуулгые һайжаруулхын тулада Коммунистическэ парти, Советскэ правительство ехэ оролдолго гаргажа байдаг. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн шухала удхашанартай хэмжээнүүдэй абтаһаниинь мэдээжэ. Коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө оролдохо, тэмсэхэ гээшэ профсоюзай организацинуудай мүнөө үеын эгээл шухалын шухала зорилго гэжэ КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүд дотор заагдана. Гэтэр зарим профсоюзай организацинууд социалистическэ мүрысөөе ёһо тэдыгээр, мүнөө үеын байдалые хараада абангүй, хуушанайнгаа аргаар хүтэлбэрилнэ. Жэшээлхэдэ, зарим совхозуудта коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн һайнаар дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Зарим газарта социалистическэ уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхын түлөө үсэд шанга тэмсэл хэгдэнэгүй. Тиигэжэ хиналта шалгалтын хэгдэдэггүй дээрэһээ зарим ушарта уялга дүүргэгдэнгүй үлэшэнэ. Социалистическэ уялгын удхашанарые буруугаар ойлгохо, тэрээндэ ёһо тэдыгээр хандаха ябадалтай профсоюзай зарим комитедүүд тэмсэл хэнэгүй. Мүнөө жэлдэ Хүрьбын, Итанцын, Хориин, Хандагатайн леспромхозуудай коллективүүд түсэбһөө гадуур ехэ модо бэлэдхэхэ уялга абаһан аад, үнгэрэгшэ хоёр һара соо гүрэнэйнгөө түсэбшье дүүргээгүй.

Социалистическэ уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһаниие профсоюзай комитедүүдһээ гадна предприятиин бүхы ажалшад хинан шалгажа байха ёһотой. Үйлэдбэриин зүблөөнүүдэй хүдэлмэриие саашаданҺ һайжаруулха тухай партиин XXI съездын заабариие бэелүүлхын тулада профсоюзай комитедүүд ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөнүүдэй һайн, алишье талааraа ашатай туһатай байгаашье һаань, тэрээндэ олон предприятинуудта зохихо анхарал хандуулагданагүй. Барилгын нэгэдэхи трестдэ, Хориин, «Эрдэм» совхозуудта, бусад зарим предприятинуудта иимэ зүблөөн тон үсөөнөөр болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ Хориин совхоздо саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөн оройдоо нэгэ дахин зарлагдаа. Энэ ушарта Хориин совхозой профсоюзай комитет болон дирекци үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөе тооногүй гэхэһээ ондоогоор юун гэжэ тайлбарилалтайб?

Предприятинуудта хамтын договор баталха гээшэ ажалшадай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай. Теэд мүнөө жэл совнархозой, Нютагай промышленностиин министерствын предприятинуудта договорнууд хожомдожо баталагдаа. Иимэ договор баталалгые түргэлүүлжэ, һүүлээрнь тэрэнэй дүүргэлтые хинан шалгажа байха гээшэ профсоюзай комитедүүдэй шухала зорилгонь болоно.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшадые зохид һайн гэр байраар хангаха, үйлэдбэри дээрэ ажалай аюулгүй байдал сахиха, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэриие хинан шалгаха хүдэлмэреэ һайжаруулха тушаа КПСС-эй XXI съездын эрилтэнүүдые бэелүүлхын тулада профсоюзай организацинууд ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой.

Ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала. Архи уужа, хулигаан ааша гаргажа, аманда орошогүй хараал шэрээл табижа, ажалай журам эбдэжэ ябадаг хүнүүдтэй профсоюзай организацинууд эрид шууд тэмсэхэ ёһотой. Ниитын гурим сахиха дружинануудые гэхэ гү, али арадай милици байгуулха үүсхэлые али болохоор дэмжэхэ, дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Иимэ дружинанууд хэдэн предприятинуудта, жэшээлхэдэ, паровозо-вагонно заводто бии болгогдоод, эдэбхитэйгээр ажаллажа байна. Нүхэрэй ёһоной сүүд хэжэ байха гээшэ һайшаалтай. Һүүлэй үедэ ой модоной, загаһанай промышленностиин олон предприятинуудта, совхозуудта иимэ нүхэрэй ёһоной сүүд хэлгэдэ анхарал хандуулагдахаяа болишоо. Ниитын ёһо гурим эбдэгшэдтэй тэмсэхэдэ туһатай энэ аргые тоохогүй гээшэ тон буруу.

КПСС-эй XXI съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ колхозуудай профсоюзай группанууд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. МТС-һээ колхозуудта ошоһон механизаторнуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дунда 3 мянга гаран профсоюзай гэшүүд ажаллажа байна. Энэ ехэ хүсэн. Теэд олохон колхозуудай профсоюзай группанууд үшөөл һулаар хүдэлмэрилнэ.

Ажалшадай эдэбхи үүсхэлэй ехээр дээшэлһэн мүнөө сагта профсоюзай бүхы ажал-ябуулгые саашаданҺ шэнэдхэн һайжаруулха хэрэгтэй. Ороной арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые һайнаар элсүүлхэ хэрэгтэ СССР-эй профсоюзуудай болохоо байгаа XII съезд туһалха, ехэ нүлөө үзүүлхэ байна.

М. ГАСЬКОВ,
Профсоюзуудай областной Соведэй секретарь.

Профсоюзай хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд профсоюзай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха дайшалхы программа мүн. Эдэ шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула манай Бэшүүргэ-Баргажанай аймагай профсоюзай олохон эхин организацинууд эдэбхитэй хүдэлмэри хэжэ байна. Жэшээлхэдэ, аймагай гүрэнэй эмхи зургаануудай профсоюзай райком материалын жэлэйхидэ орходоо һайнаар хүдэлнэ. Тэрэнэй түрүүлэгшэ Гроссман хүдэлмэрииңгөө түлөө профсоюзай юрын гэшүүдэй эдэбхитэдтэй үргэнөөр зүбшэн

Һүүлэй үедэ үнгэрһэн профсоюзай хамтын суглаанууд дээрэ гурбан жэлэй соёлой добтолго, һургуулиие ажабайдалтай нягта холбоо барисаатай болгохо тушаа юунэй хэгдэжэ байһан тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Тиихэдэ манай профсоюзай райком профсоюзай гэшүүдэй үхибүүдэй һургуулида хэр зэргээр һуража байһан тухайнь ходоодоо һонирхожо байдаг.

Мүн профсоюзай райком ажалшадай дунда ябуулагдадаг ойлгуулламжын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэрэнэй үүсхэл, оролдолгоор һүүлэй үедэ алба хаагшадай гэр бүлэнэр болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэй политическэ темээр 150 гаран хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө.

Нёдондо профсоюзай райкомой дэргэдэ өөһэд хоорондоо туһалалсаха касса эмхидхэгдэжэ, профсоюзай гэшүүдтэ хэрэгтэй материальна туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Жэшээнь, үнгэрһэн 1958 ондо энэ кассын гэшүүдтэ 45 мянган түхэригэй мүнгэн зээлеэр үгтэһэн байна. Мүн 1958 ондо 5 хүндэ 900 түхэригэй туһаламжа үзүүлэгдээ. Тиин профсоюзай гэшүүдэй 5 үхибүүд пионернүүдэй лагерьта амаржа, 4 хүн курорт, амаралтын гэрнүүдтэ ошожо амарһан байна. **Л. Янушевская.**

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

ЗАЛУУ УРАН ЗОХЁОЛШО

Александр Жалсанович Жамбалдоржиев 1935 ондо түрэһэн байна. Хэжэнгын дунда һургуулида һуража байхадаа шүлэг бэшэжэ эхилээ һэн. Манай газетэдэ 1953 онһоо хойшо шүлэгүүдээ толилуулна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Эрхүүгэй Хүдөө ажахын институт дүүргээд, Бурядай номой хэблэлдэ редактораар ажаллажа байдаг. Мүнөө жэл залуу зохёолшын түрүүшын ном — «Ангарын хабар» гэһэн рассказуудай суглуулбари хэблэгдэжэ гарахань. Тэрээнһээ гадна залуу авторнай хүдөө ажахын институдай студентнүүд, ажабайдалтай дээдэ һургуулиин холбоо барисаан тухай повесть бэшэжэ эхилэнхэй.

Газетымнай энэ номерто А. Жамбалдоржиевай хоёр шүлэг толилогдобо.

ПОЭТ НУХЭРТӨӨ

Бодолнууд бусална досоом — үй түмэн...
Богоһоо алхан агалагта гарахадам,
Үбсүүсээ һахалтай Уолт Уитмен
Үгэнэ далайсаа залуу хадам.

Талын дуунда нэгэнтэ санхатуулһан
Танил нүхэрэйнгөө ээмые хадхан,
Уушхандаа сэбэр агаар оруулһан,
Уйдахы мэдэхэгүй, гуурһаяа адхан,
Зүрхэндэм нэрьедэг табгайн табарaанай
Зүүдэтэ аялга дор наархаан алхалнаб.
Гууляар толорһон талын боро хараанай
Гуниг һаа баглаата мэдэрэлээ халхалнаб.

Буура тэмээндэл добонууд бүхэнтэн,
Буурахагүй охитой сэсэгүүд найгашоо...
Талын дуун доро талаяа гэтэн,
Талын хангалһаа уяран һогтошооб...

Энхэрэл дүүрэн мэлмэрһэн харасын дулаанда
Эхэнэр зөөлэн гараа һарбайн үгэхэдэм,
Жэргэмэл аялгаш минии дуунай халаанда
Жэнтэ нүхэсэлэй аршаандал досоом түрэхэ.

Бодолнууд...Хэды олон шэнгиб!
Боролжо соо саһалһан хонидтол исална.
Мүнгэн һүни тайгын дүлэтэ тэрэнги
Мүнхэ бодолоймнай нэгэн байһые батална.

Тиимэл хадань уралайнгаа нээгдэһэн хабын
Тэнгэриин сэнхирһэе бусахые харахалаараа,
Ээмээ ташалсан,
сэбэр агаар абан,
Эбтэй хүхюутэй
алхалаел талаараа.

* * *

Уярһан сэсэгүүдэй урин харасада
Уряал энхэрэлэй долгид мэлмэрэн,
Алхалан ябаа шинии маха бада
Аяшаран дашуурҗа болохол, мэдэ.

Зэргэлһэн нүхэрэйш халуухан элшэһээ
Зэдэлэн байхал сэсэгэй аялга...
...Жэргэн дуулан —
залуу бэшэ һаа —
Жэмэстэ унданайнь мэдэрэлһээ балга.

* * *

Хүлһэ һайраһан һэеы тохом
Хүлэгэйнгөө нюрганһаа абажа хаяад,
Хүхын дуунай аялгаһаа һогтон,
Хүлеэдэг бэлэйб — газааш һахяад.

Нойрмог соогоо хэншьеб гүбэрхэ,
Нохой хусаха холын дохёогоор...
Дэлгэһэн альган соом жолоо хэбтэхэ,
Дээрэм одод эмнилдэхэ тохёогоод...

Унтажа садаагүй тэнгэриин зубхи
Улайжа эхилхэ зүүн зүгһөө.
...Зүлгэ ногооной орой—уһабхи...
Зүрхэм яншаха
хэлэгдээгүй үгэһөө...

Монгол орондо

Д. Тарвада

Эмээлэй дүрөө дээр
шэнхинэһэн заяата хуби
Эртын үдэрнүүдэйш
домог дуун соо дүүрээд,
Дурна зүгэйш
долгито элһэн губи
Урина намайе
сэнхир үүрээр.
Тэндэш өөдөө
тэнгэриин хүшэгэ гэтэхэдэм,
Тэмээн хамбы
үүлэд холо руу тамарна.
Уряал баяр соо
уярһан мэдэрэлээ дэлгэхэдэм,
Ульгам хүлэгни
мүшэн тооһоор табарна.
Хэрэлэн голойш
эмтэ аршаанда хүртэжэ,
Хэнтэй уулынш
үбсүүн дээрэһээ шэртэнэб.
Хэзээб даа нэгэтэ
эндэ түрэн үдэжэ,
Хэтынгээ замые
эхилһэн хүбүүдыеш хүндэлнэб.
...Мориной туруугаар
дэлхэйн сээжэдэ
Монгол гэжэ
нэрээ һиилэһэн
Хүсэтэ арадайш
шуһанай дээжэдэ
Хүртэһэнэй
омогорхол намда бии һэн!

„Шэлэгдэмэл зохёолнууд"

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ дундаһаа, хүдөө нютагуудһаа бэшэгшэд хүдэлмэришэн, таряашадай шэнэ уран зохёолшодой дэбжэн ургаха резерв гээшэ гэжэ харагдаха ёһотой» гээд ВКП(б)-гэй XI съездын түүхэтэ резолюци соо бэшээтэй. Энэ хэлэгдээшын тон зүб байһыень советскэ литературын ажал-ябуулагшадай намтарнууд гэршэлнэ. Манай ороной элитэ ехэ уран зохёолшод барандаа тооной хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй дундаһаа ургажа гараһан байха юм.

Манай республикын солото уран зохёолшод Хоца Намсараев, Цыден-Жап Дондубон, Солбонэ Туяа, Бато Базарон, Бабасан Абидуев, Аполлон Шадаев, Дольён Мадасон, Цокто Номтоев болон бусад олон нүхэд дээрэ хэлэгдээшын ёһоор, «Үнэн» газетын үлгы соо тэнжэһэн байна бэшэ аал?! Мүн хуушанай уран зохёолшодой нэгэн Жамьян Балданович Балданжабон баһал тус газетын хуудаһан дээрэ информаци, статья, очеркнуудые толилдог байһанаа, энэ тэрэ сборнигуудта поэтическэ туршалгануудаа гаргадаг болоо, тиигээд удангүй өөрынгөө түрүүшын номые хэблүүлһэн юм. Тэрээнһээ хойшо энэ уранзохёолшо хэдэ хэдэн номуудые гаргаа. Тэдээн соонь шүлэгүүдэйшье номууд, прозооршье бэшэһэн номууд байха, фольклорто хабаатай уран найруулганууд дайралдаха. Эдээн соoһоо эгээл эрхимүүдынь согсологдожо, нёдондо хэблэгдэһэн «Шэлэгдэмэл зохёолнууд» соо гол барин оронхой.

Энэ номые нээһэн «Бэлэхэн» гэжэ шүлэг соо иигэжэ бэшэгдэнхэй:

Хубисхалта түүдэгээр
Харанхы тала гэрэлтээ.
Коммунизмын фонаряар
Холын замууд харагдаа.

Энээхэн шүлэг тэрэнэй бүхы творчестводонь эпиграф болоҗо үгэхөөр байна. Шадал мэдүүлэн шанга хоолойгоор Совет оронойнгоо ажабайдалые магтан дуулажа, арад зоноо гэрэлтэ һайхан зам уруу уряална.

Бусад шүлэгүүд соонь хэтын хэтэдэ нойрсожо хэбтэһэн нютагуудта колхоз, совхозой бии болоһониинь харуулагдана. Хүжэ ногоон тайгын нэмжыһэн газарта бодхоогдожо байһан Бурядай түрүүшын гигант—паровоз-вагон заһабарилгын заводой барилгашан тухай хэлэгдэнэ. Манай бурят нютагта Агууехэ Октябрьһаа уг дамжан мандаһан культурна революци тухайда аялга һайханаар дуулана.

Поэт Балданжабон шүлэгүүдые бэшэхэһээ гадна, мүн томо томо поэмэнүүдые найруулдаг. Улан-Удын ПВРЗ-гэй барилга тухай «Эхин дохёо» гэһэн, Манжуурта болоһон КВЖД дээрэхи дайнда шалгарһан морито бурят полк тухай «Баатарай зам» гэһэн, Ага нютагай алдарта комсомол хүбүүн Цыбиковэй мүнхэ дурасхаалда зорюулагдаһан поэмэнүүдые хэблэһэн байгаа. Тэдэнэй нэгэнэйншье энэ ном соо һууряа оложо ороогүй байшаһаниинь гэмшэлтэй.

Нүхэр Балданжабон шүлэгүүд, поэмэнүүдһээ гадна, нилээд олон рассказай автор юм. Бүхы рассказуудынь тэрэ сагайнгаа байдалые зүбөөр харууланхай. Жэшээлхэдэ, «Хурын бурхан» гэһэн рассказдаа лама бандинарай хуурмаг муухай ябадалые хуу татан элирүүлнэ. «Байгал» гэһэн рассказ соогоо булгархай хурдан бурят хүлэгүүдые үдхэдэг зоной ажал хүдэлмэри тухай, «Үхэл дороһоо» ба бусад олон рассказ соогоо Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ манай совет арадай гаргаһан баатаршалганууд тухай домоглонхой.

«Түрүүшын алхам», «Байгалһаа һалхин һалхилна», «Галнууд», «Уулзалга», «Үүр хираанаар», «Хүбүүндээ эльгээһэн бэшэг», «Дарима», «Жаргал харгы» гэһэн рассказууд соонь дайнай һүүлшын жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудаар болоҗо байһан хүгжэлтэ, колхознигуудай гайхамшагта ажал, парти, правительствын аша туһа түүхэлэн найруулагданхай.

Нүхэр Балданжабон бүхы творческо наһан соогоо аман зохёолтой нягта холбоотой ябаа. Тэрэнэй аялгаар томо зохёолнуудыеншье бэшэжэ гаргаһан байха. Тиимэ зохёолнуудай тоодо «Галуунууд» гэжэ ном, «Бабжа Барас баатарай түүхэ», «Бүргэд», «Аригуун Бүүбэйн ушаралта ябадалнууд тухай повесть» ороно. Тэдэ зохёолнуудынь арадай дунда алдар солотой болонхой.

Уран бэлигтэ авторай жэжэ, томо зохёолнуудынь газетэнүүдэй хуудаһанууд дээрэ, «Дружба народов», «Забайкалье», «Байгалай толон» журналнуудта, Ага, Чита, Улан-Удын хэблэлнүүдээр ходо ном болоҗо гарадаг. Манай эндэхин тэрэнэй зохёолнуудые түрэл бурят хэлэн дээрээ, Эрхүүгэй, Читын областьнуудаар ород хэлэн дээрэ оршуулгануудыень уншана, хүршэмнай болохо аха дүү Монгол Арад Уласта монгол хэлэн дээрэ уншана. Уран зохёолшын бүхы наһан соогоо бэшэһэн юумэнүүдэйнь дээжэнүүд согсологдожо, «Шэлэгдэмэл зохёолнууд» соо хэблэгдээ. Энэ ном тон нарин нягтаар тааруулагдажа, уран зохёолшын бүхы творческо нюур шарайнь харуулагдаа гэжэ хэлэхээр.

Мүнөө Жамьян Балданжабон табин наһатай болобо. Үнгэрэгшэ үе соо арбаад һайса гаран ном бэшэһэн байна. Тэрэнэйнгээ хажуугаар хэдэн жэлдэ «Агын үнэн» газетын дэргэдэхи литературна нэгэдэлые ото ударидажа байдаг. Тэрэ нэгэдэлһээ уран бэлигтэй олохон зохёолшод урган гараа. Тэдэнэй тоодо аха дүүнэр Арсалан, Цыдын Жамбаловтан, Дугаржаб Жапхандаев болон бусад залуу поэдүүд, прозаигууд, драматургнууд ороно. Мүнөө тэрэ нэгэдэл недели бүхэндэ ажалаа ябуулжал байдаг, шэнэ шэнэ зохёолнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг, шэнэ номууд тухай шүүмжэлэл гарадаг. Тэндэнь залуушуулай зохёолнуудһаа гадна, нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшынншье найруулганууд заримандаа шалгагдадаг юм. Һаяхан болоһон ээлжээтэ суглаан дээрэ Ж. Балданжабоной түгэсхэһэн «Паровоз хуугайлна!» гэһэн шэнэ роман зүбшэгдэжэ, үндэр сэгнэлтэ абаа.

Хуушанай уран зохёолшо Жамьян Балданжабондо үшөө ехэ амжалта туйлахыень хүсэе!

Цыден-Жап Жимбиев.

Ехэ олзо оруулба

Забайкальска ангай совхоз 1536 халтар хара үнэгэд, хэдэн зуун норкоһоо үнгэрэгшэ жэлдэ олон гүлгэ абаһан байгаа. Тэдээн сооһоо гүрэндэ тушаажа, 4 миллион 230 мянган түхэриг олзо доход оруулба. Тиихэдэ 1958 ондо тус совхоз Эрхүүгэй, Читын областьнуудай, Красноярска хизаарай ангай совхозуудта халтар хара үнэгэдэй мянга гаран гүлгэ худалдажа, нэгэ миллион 400 мянган түхэриг олзо олоһон байгаа.

Совхозой нэгэ жэл соо оруулһан олзо доходынь хамта дээрээ 6 миллионһоо дээшэ түхэригэй болоһон байна. Совхозой хүдэлмэришэд энэ жэлдэ бүри ехэ олзо доход абахын түлөө тэмсэжэ эхилэнхэй.

Н. Романов.

Һанаһан хэрэг хүсэлдэбэ

«Улаан Тори» колхоз аймагайнгаа центрһээ зайдуу байдаг дээрэһээ Джида станци гү, али Городок город ошохо хэрэгэй гарахада, Доодо Тори ошохо баатай бологдогшо һэн.

Мүнөө колхозоймнай правленинин газаа долоон хоногто 3 дахин автобус ерэдэг болоо. Иигэжэ колхознигуудай һанаһан хэрэг хүсэлдүүлэгдэбэ.

Д. Гомбоцоков.

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

✪ **Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ (Зэдэ) колхозой һаалиин 4 гүүртэ дээрэ һү һаалга улам дээшэлүүлэгдэнэ. Февраль һарада һаагдаһан һүниинь январиинхиһаа хэдэн арбаад литрээр ехэ болгогдоһон байна. Энэ һарадашье колхозой һаалишад малайнгаа ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ.**

К. Доржиев.

✪ **Ахын аймгүйсэдкомой культурын таһагай киномеханик Александр Бардунаев һайнаар хүдэлмэрилжэ, һара бүриингоо даалгабарине үлүүлэн дүүргэнэ. Киноаппаратурань хододоо бэлэн байдаг.**

Д. Жужаев.

✪ **Хэлхээ холбооной Мухаршэбэрэй конторын хүдэлмэрилэгшэ В. Р. Воробьева почтальоноор олон жэлдэ хүдэлмэрилхэ зуураа, газетэ, бэшэгүүдые эзэдтэнь саг соонь хүргэнэ.**

А. Сельверов.

✪ **Хэжэнгын аймагай санэпедстанциин фельдшер Анна Зурбатова элдэб үбшэнһөө үхибүүдые һэргылхэ, ариг сэбэр сахиха асуудалаар ажалшадай дунда лекци уншана.**

Д. Цыжипова.

✪ **Курумканай аймагта хүйтэн, халуун аршаанууд олон юм. Нёдондо хабар Аллын һургуулиин һурагшад туристска аяншалга хээ һэн. Бууралтара гэжэ хадын оройдо гараа һэн. Тэндэһээ буухадаа аяар 78 градус халуун минеральна булаг олоһон байна.**

Ц. Будаев.

✪ **Гааргын сельпогой правлениин тоосоото суглаан боложо, пайщигууд худалдаа наймаанай хүдэлмэрине һайжаруулха талаар олон дурадхал оруулаа. Хэдэн магазинуудта шэнэ байра бариха гэжэ суглаанда хабаадагшад шиидхэбэ.**

Д. Гулгенов.

✪ **«Коммунизм» колхоз (Ярууна) һүүлэй жэлнүүдтэ барилга ехээр хэжэ эхилээ. Үнгэрһэн жэлдэ хониной типовой байра, мал аргалха гэр баригдаа. Мүн малшадай байха гэрнүүд олоор баригдажа эхилээ.**

Д. Дугаров.

Номой магазин нээгдэбэ

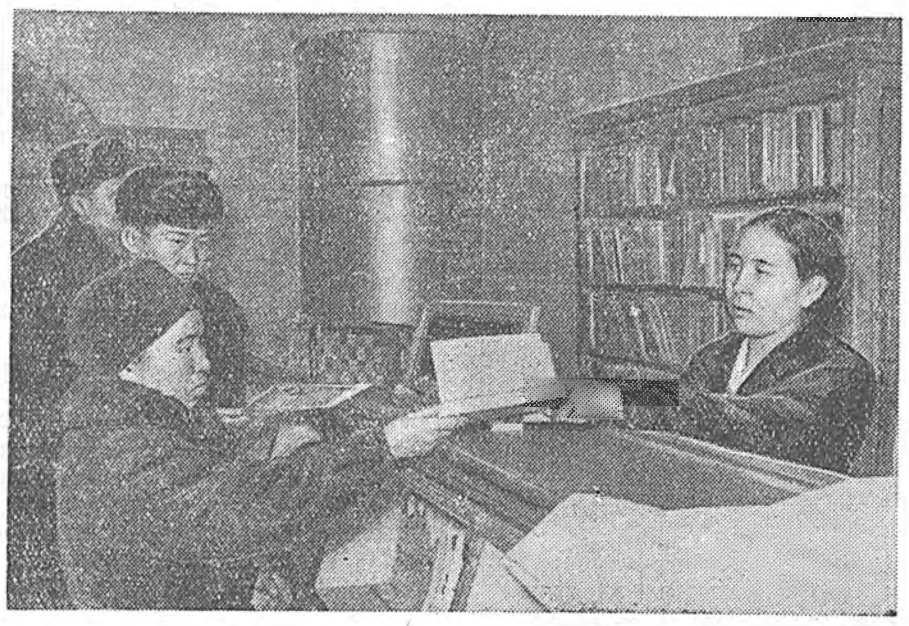

Жэл ерэхэ бүри ажалшадай культурна ажаһуудал улам һайжарна. Хүдөө нютагуудта радиогүй тосхон, газетэ, журнал абахагүй айл үгы шахуу болонхой.

Мухаршэбэрэй аймагай центртэ үдэшэ бүхэндэ кино, концерт харуулагдажал байдаг. Һаяхан эндэ номой шэнэ магазин нээгдэбэ. Магазин гоё һайханаар түхеэрэгдэнхэй. Эндэ политическэ, медицинскэ, хүүгэдэй, бусад номуудай, мүн бурят литература наймаалха таһагууд бии.

Аймагай центрын ажалшад, мүн хүдөө тосхонуудһаашье ерэһэн хүнүүд энэ магазинда орожо, дуратай номоо шэлэн абана. Магазинай нээгдэһэн үдэрһөө хойшо хэдэ мянган түхэригэй ном худалдагдаба.

Магазиние даагша нүхэр Казаркина худалдан абагшадта зохидоор хандажа, дуратай номоо абахыень дурадхана, зарим номуудай юун тухай бэшэгдэһэн тухай богонёор хөөрэжэ үгэдэг байна.

Зураг дээрэ: наймаалагша А. Казаркина хүдэлмэрилжэ байна.

А. Сельверовэй фототекст.

Үнэн сэхээр ажаллаһанай үрэ

Үшөөтэйн үргэн. гол дээрэ һуурижаһан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз Зэдынгээ аймаг соо томохон ажахынуудай нэгэн юм. Тэрэнэй ажахы, илангаяа мал ажалынь жэл ерэхэ тудам улам хүгжэнэ. Мүн олзо доходыншье бүри ехээр ургана.

Ажахын 1958 оной дүнгөөр энэ колхозой олзо доход 3.238.875 түхэригтэ хүрэбэ. Тэрэнэй гурба миллион шахуу түхэригынь мал ажалһаа оруулагдаһан байна.

Колхозой үйлэдбэри дээрэ үнэн сэхээр ажаллаһан хүнүүд баян олзын элбэг дээжэдэ хүртэнэ. Колхоз үнгэрһэн жэлэй ажалай дүнгөөр гэшүүдэйнгээ ажалта үдэр бүхэндэ 6 түхэриг 60 мүнгэ хубааһан байна. Бүхы бүлөөрөө артелиингээ ажалда хабаададаг айлайхи ехэ мүнгэ, таряа талха гэхэ мэтые горьтойгоор абаһан байна.

Энэ баримтые колхозой ажалай түрүүшүүлэй олоһон олзо дээрэ харуулхада, колхозник Жалсарай Больжиевич Цыдыповэй бүлэ 1958 ондо 3080 ажалта үдэр оложо, тэрээндээ жэлэй тоосоогоор 20.328 түхэриг мүнгэ гар дээрээ абаба. Тиихэдэ комплексно бригадын бригадир Аюшеевэй бүлэ 16.433 түхэриг мүнгэ, таряа болон бусад продуктнуудые абаа.

Энэ хадаа колхознигуудай баян дэлгэр, культурна, болбосон ажаһуудалтай болоһоной гэршэ болоно.

К. Доржиев.

Сагай уларил

Мартын түрүүшын арбан хоногто үүлэгүй, сэлмэг уларил байба. Һүнинь хүйтэн байдагаараал байжа, үдэрынь дулаараа. Арбан хоногой хоёрдохи хахадта зарим газарта 2—3 миллиметр саһан ороо. Арбан хоногой дунда зэргын температура республикын ехэнхи газар дайда дээрэ 12-һоо 15 градус хүрэтэр хүйтэн байгаа. Охин-Булагта (Бичура), Курумканда уларилай хүйгэрэлгэ 17—18 градус хүрэһэн байха юм. Һүниндөө хүйтэнэй хэмжээ 26-һаа 32, хойто аймагуудта 35 градус хүрэтэр хүйтэрөө.

Энээниие нёдондоной тэрэ үеынхитэй сасуулхада, 1—3 градусаар хүйтэн байгаа. Тиихэдэ Зэдын голдо 5—6 градусаар хүйтэн байба. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, тэндэ саһан ехэ байшоо. Арбан хоногой һүүл хүрэтэр саһан бага хайлаа. Зүгөөр хада уулын энгэр майлаар саһан һулагүй хайлаа. Нёдондо энэ үе соо республикын урда аймагуудта тала дайдаар саһан хайлаһан байгаа. Гээшье һаа, саһан бага байгаа һааб даа.

Энэ жэлэй үбэл зарим аймагуудта саһан юрын жэлнүүдэйхидэ орходоо һураггүй ехэ байба. Улан-Удэдэ 1958 оной ноябрь һаа байгша оной март һара хүрэтэр гэхэ гү, али үбэлэй үе соо 51 миллиметр шииг нойтотой саһан унаһан байна. Тэрэшэлэн Иволгын, Тарбагатайн, Мухаршэбэрэй, Курумканай, мүн Сэлэнгын аймагай зарим газарта саһан илангаяа ехээр ороо. Галуута-Нуурһаа зүүн хойшоо саһанай зузаан 15—18 сантиметр хүрэһэн байна. Ой тайгаар саһан гаргуу ехэ.

Мартын 11—12-һоо саһан хайлажа эхилбэ. Саашадаа һарын һүүл хүрэтэр уларил дулаара дулаарһаар, саһан хайлаха. Хабарай полевой хүдэлмэриин эхилхэдэ таатай үе республикын урда аймагуудта апрелиин түрүүшын арбан хоногһоо эхилхэ юм.

И. Котов.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХЭЛСЭЭ ХЭХЭ ГЭЭШЭ ЭГЭЭЛ ЗҮБ ЗАМ МҮН

«Хүйтэн дайе» саашадань үргэлжэлүүлхэ дуратай США-гэй, Баруун Германиин шунахай политигууд Берлин тухай асуудал «шиидхэхын аргагүй асуудал» гэжэ саг үргэлжэ хашхаралдана, тиигээд Германидахи байдалые эбэй ёһоор гуримшуулха тухай Советскэ Союзай һайшаалта дурадхалнуудые «эрилтэ, заналта» гээшэ гэжэ тоолоно. Иигэжэ «эрилтэ, заналтын» хэгдэжэ байгаа эрхэ байдалда бидэнэр саашадаашье буу зэбсэг улам түргэнөөр бүтээхэ, сэрэг дайнай бэлэдхэлдэ мүнгэ зөөри улам ехээр гаргашалдаг болохо ёһотойбди гэжэ тэдэнэр хэлэнэ. Жэшээнь, урдань США-гэй гүрэнэй секретарь байһан Ачесон мартын 10-да үгэ хэлэхэдээ, Берлин тушаа асуудалаар баримталдаг «хэлбэришэгүй шанга» һанамжаяа заяандаашье хубилгахагүйбди гэжэ харуулхын тулада США үе үе болоод лэ «һүр хүсэеэ харуулжа байха ёһотой» гэжэ мэдүүлээ. Тиигээд мүнөөшье аргагүй ехэ байһан США-гэй сэрэгэй гаргашые бүри ехэ болгохо гэһэн эрилтэ тэрэ табина.

Мүн мартын 11-дэ пресс-конференци дээрэ президент Эйзенхауэрай хэлэһэн үгэдэ бүхы дэлхэйн зон анхаралаа хандуулаа. Президент энэ үгэ соогоо Германидахи байдал тушаа хэлээ. Тиихэдээ Америка хадаа Европодо ябаган сэрэгэй, газарай дай хэхэгүй, харин ядерна дай хэхэ хараатай юм гэжэ ойлгуулаа. Президентын иигэжэ хэлэхэдэнь, Европодохи США-гэй союзник-гүрэнүүдэй зон айхабтар ехээр сошордоһон, бахардаһан байна. Энээнтэй дашарамдуулан, Вашингтоной «Стар» газетын дипломатическа шэнжэлэгшэ иигэжэ бэшэбэ: «Манай союзник болохо бага гүрэнүүд, жэшээнь, Дани ядерна дайнда үнэһэн тоборог болотороо үгы хэгдэхэ аюулда оронхаар мүнөө НАТО-һоо гарабал дээрэ гэжэ тоолохонь гээд Вашингтондо хэлсэнэ. Коммунистнуудай булюу хүсэтэй байһан дээрэһээ ябаган сэрэгэй, газарай дай бидэнэй хэхэ аргагүй һаа, мүн ядерна дайшье хэхэ булюу хүсэгүйбди гэжэ Европодохи үндэр тушаалта зарим хүнүүд тоолоно».

Ушар иимэһээ Германи тухай асуудалые дай хэхэмнай гэһэн заналтаар, һүр хүсэеэ харуулалгаар шиидхэжэ болохогүй гэжэ баруун гүрэнүүдэй улам олон зон тоолодог болонхой.

Хүсэ шадалаа хэдышье харуулжа, хэршье ехээр занабал, энээгээрээ юушье туйлахагүйбди гэжэ баруунай дипломадууд мүн лэ ойлгодог боложо байна ха. Тиин Германи тухай асуудал эбэй ёһоор дары шиидхэгдэхэ ёһотой гэһэн эрилтэ олониитэ улам шангаар табина. Тиимэһээ Советскэ Союзай оруулһан эли тодо, тодорхой дурадхалнуудые яахадаа абана, дэмжэнэгүйбибди гэһэн шалтаг тэдэнэр бэдэрнэ. Гэбэшье иимэ шалтагуудые олохонь улам бэрхэтэй боложо байна.

Лейпцигтэ болон Берлиндэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүд, Германиин Демократическа Республикада Советскэ правительствые толгойлогшын айлшалһан тухай коммюнике хадаа СССР баруун гүрэнүүдэй үмэнэ эрилтэ заналта хэжэ, Германи тухай асуудалые өөрынхеэрээ баадхан шиидхүүлхые оролдоно бэшэ, харин баруун гүрэнүүдтэй хамта тус асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, хэлсээнэй замаар лэ шиидхэхые оролдоно гэжэ үшөө дахин харуулба.

Баруун гүрэнүүдые хүтэлбэрилэгшэд Германи тухай асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ замда элдэб шэнэ бэрхэшээл, һаад тойбо татахаяа болиг, харин Советскэ Союзай оруулһан һайн һайхан дурадхалнуудые зүбөөр ойлгожо, дэмжэг гэһэн эрилтэ Европын болон бүхы дэлхэйн арадууд табина.

АФРИКЫНХИД ҮРГЭНӨӨР ТЭМСЭЖЭ ЭХИЛЭЭ

Америкын «Ньюсуик» журналда һаяхан нэгэ һонин зураг толилогдоо. Тэрээн дээрэнь Африкын карта, мүн Хойто Родезиин газар руу ута жада хадхаад байһан негр хүнэй гар зурагданхай байгаа. Мүн баһа түг түмэн олон жаданууд Танганьика, Кени, Франциин болон Бельгиин Конго, Франциин Камерун, Италиин Сомали, Ангола болон Мозамбигтахи Португалида хабаатай газарнуудта шаагдашанхай байна. Энээхэн зурагые халта харахадаал, бүхы хара Африка орьёлон бусалжа эхилээ, гэжэ элеэр ойлгохоор гээд тэрэ журнал бэшэбэ.

Үнэхөөрөөшье һүүлэй хэдэн һарын туршада эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө хэжэ байгаа хара Африкын арадуудай хүдэлөөн айхабтараар шангаджа, хэдэн нютагуудта колониза[...] нууд энэ тэмсэлые дарахын тул[...] ехэ сэрэг, авиаци хаяха баатай[...] лоо юм. Тиихэдэ иимэ тэмсэл га[...] нэгэн оронуудта бэшэ, харин нэ[...] хы үргэлжэ газарта хэгд[...] Бүлэг хүнүүдэй тухиралтаар [...] Африкын арадуудай тэмсэл эх[...] гэһэн колонизаторнуудай батал[...] жын тон буруу байһые энэ ушар [...] руулна. Англиһаа табигдаһан, [...] дези болон Ньясалендын феде[...] циин премьер-министр Рой Ве[...] ский гэгшэ Африкада боложо б[...] гаа хүлгөөн үймөөндэ «ороду[...] зэмэтэй» гэжэ хардан хэлэһэн б[...] на. Теэд СССР-тэ харша буржуа[...] хэблэлшье Веленский худалаар [...] лээ гэжэ нэгэн дуугаар мэд[...] Мүн Ньясалендын негрнүүд са[...] арһатай бүхы хүнүүдые «үгы х[...] зорилгоор энэ тэмсэл эмхидхэ[...] һэн Англиин колонизаторнуу[...] тарааһан зар тунхагай буруу [...] һан дээрэһээ тэрээндэ хэншье [...] гээгүй.

Национально-сүлөөрэлгын х[...] лөөе яажашье һаань дарахын т[...] да колонизаторнуудай гарг[...] хэрзэгы шэрүүн ааша хадаа Нь[...] лендэ болоһон тулалдаанай, [...] дэ адхарһан шуһанай гол ша[...] гаан мүн.

Национальна бэеэ даанхай б[...] далтай болохын түлөө Афри[...] арадуудай хэжэ байгаа тэмсэл[...] бүхы түрүү хүн түрэлтэн талар[...] Тэрэшэлэн Англидашье олон х[...] хабаадалгатай митинг, жагса[...] нууд боложо, Ньясаленддэ кол[...] заторнуудай үйлдэжэ байгаа [...] зэгы аашые хүн зон буруушаа[...] Олониитын шанга эрилтэ х[...] дээрэһээ Англиин правитель[...] Ньясаленддэхи байдалые «ша[...] жа, мүрдэжэ үзэхэ тусхай [...] мисси» эльгээхэ баатай бол[...] байна.

Теэд Ньясалендын арад зон [...] дэхи байдалые шалгажа, мүр[...] үзэхэһөө гадна, олон хүн зо[...] буудагшадые хэһээхэ, тиихэдэ б[...] колонизаторнуудые энэ оро[...] намнаха гэһэн эрилтэ табина. [...] даадын бүхы сэрэгэй сүм га[...] даадуйдэ, Африкын национа[...] конгрессэй тушаагдаһан хүт[...] рилэгшэдэй сүлөөлэгдөөдүйдэ, [...] шанга байдалай болюулагдаад[...] Ньясалендын арад тэмсэлээ зо[...] хогүй» гэжэ Ньясалендын афри[...] ска национальна конгрессэй х[...] бэрилэгшэдэй нэгэн Чиуме м[...] лээ.

Ньясалендын арадай саашa[...] шье тэмсэхээр эрид шиидэнхэй [...] һаниинь колонизаторнууд Аф[...] да удаан тогтохоёо болёо, тэ[...] тэндэ байхын аргагүй боложо [...] на гэжэ харуулна.

К. БЕЛЯ[...]

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ КАШМИРТА ЕРЭБЭ

СРИНАГАР, мартын 14. (ТАСС). Индидэ айлшалжа байһан Советскэ Союзай правительственна делегаци Джамму болон Кашмир штадай томо город, зунайнь ниислэл Сринагар городто мүнөөдэр ерээ.

Джамму болон Кашмирай премьер-министр Г. М. Бахши, бусад тусхай тушаалта хүнүүд советскэ делегациие аэродром дээрэ угтаа.

СРИНАГАР, мартын 14. (ТАСС). Мүнөө эндэ ерэһэн Советскэ Союзай правительственна делегаци Сринагарые болон дүтэ шадарайнь һуурин нютагуудые хараһан байна.

Делегациин гэшүүд премьер-министр Бахшитай хамта Чешмашахи гэжэ XVII зуун жэлдэ таригдаһан садые хараа. Дал нуур соогуур онгосоор ябаһан, Неругэй паркда ороһон байна.

Советскэ фильмые Парижда хараба

ПАРИЖ. (ТАСС). «Хүнэй хуби заяан» гэжэ советскэ уран һайханай шэнэ фильм харалгые СССР-һээ Францида байдаг посольство мартын 13-да эмхидхээ. Энэ харалга Франциин болон бусад гадаадын оронуудай журналистнуудта зорюулагдаһан байгаа. Эндэ сугларһан хэблэлэй болон радиогой түлөөлэгшэд фильмые харахадаа, ехээр һонирхоһон байна.

СОНОСХОЛ

Байгша оной мартын 17-до [...] нигто) үдэшын 7 часта инсти[...] байшан соо (Кировэй үйлсэ, [...] Орфографическа комиссиин [...] лөөн болохонь. Тэрээн дээрэ [...] рят хэлэнэй бэшэгэй дүри[...] шэнэ проект зүбшэн хэлсэгдэ[...]

Орфографическа комиссиин [...] шүүд, мүн зүбшэн хэлсэлгэдэ [...] баадалсаха дуратан уригдана.

Бурядай комплекс[...]
институдай дирек[...]

Б. ЯБЖАНОВ

„Хойморой шүдхэр"

(Түнхэндэ болоһон ушар)

Зунай аалма халуун сагай үе. Колхознигууд олон түмэн адууһа малдаа үбһэ тэжээл бэлэдхэн, унаһан малгайгаа абангүй ажаллажа байба.

Гарма үбгэнэй хүбүү бэрэнь үбһэндэ отогоор гараһан байгаа. Гарма үбгэн Сэржэмаа хүгшэн хоёр гэртээ үлэбэ. Гарма үбгэн пенсидэ гараашье һаа, гар хооһон һуудаггүй хүн юм. Колхоздоо аса, тармуурһаа эхилээд, тэргэ, шарга хүрэтэр заһажа, ажалта үдэр олодог. Нэгэтэ Гарма үбгэнэй газаагаа тэргэ заһажа байхада, Сэржэмаа хүгшэн ехэ һанаата болоһон янзатай гэрһээ гаража ерэбэ.

—Үбгэн, энэ пол доро табиһан һүнэймнай сүсэгые ямар юумэнь эдибэ гээшэб? Ехэл гайхажа, тагнажа байнаб,—гэжэ хүгшэнэйнгөө хэлэхэдэ:—Хулгана эдеэ бэзэ. Пол доро байһан һү хулганаһаа ондоо юун эдихэ юм?—гээд Гарма үбгэн балайшье һанаанда абабагүй.

—Хулгана, хулгана! Юун хулганаяа дурданабши? Хулгана зуусмагтай һүндэ ороо һаа, яажа амидаар гараха юм? Бүхы наһан соогоо һү, тоһо бүлэжэ ябатараа, хулганын сүсэгыдэ ороһые мэдэхэгүй һэн гүб? Эндэ нэгэл ушартай юумэ болоод байна. Һанха бөөдөө ошожо, сэржэмдүүлэл даа. Уржадэрһөө нааша муу зүмни татаад байгаа юм,—гэжэ хүгшэнэйнгөө гэмэрхэдэнь, Гарма үбгэн ехэл хашарһан хэбэртэй:—Зай, хүрөө! Орожо мяхаяа шана,—гэбэ.

—Хүнэй хэлэһэн үгэ шэхэнэйнгээшье мүнгөөрһэндэ хабшуулха бэшэш даа. Энэ ёродошни арбан зургаатай үхинһөө һалаа һэм,—гэжэ Сэржэмаа хүгшэн уйлганаад, гэртээ орошобо.

Гарма үбгэн эдеэлхэ сагайнгаа болоходо, гэртээ оробо. Сэржэмаа хүгшэн бүришье һанаата болоһон, айһан хэмшээрхэһэн шарайгаар үбгэнөө угтаба.

—Үсэгэлдэр үдэшэ асаржа табиһан мяхамнай үгы болошоод байнал. Орожо харыш, юрэдөө юун болобо гээшэб? Ай, бурхан гоншогсом, гурба эрдэнимни,—гэжэ намантшалаад абана.

Гарма үбгэнэй пол дороо ороходо, үдэшэ табиһан табагтай мяханиинь үгы байба.—Ямар юумэниинь абаашаба гээшэб? Үнэхөөрөөшье энэмнай ямар юумэнэй тэмдэг бэ?—гээд үбгэншье ехээр гайхажа, тагнажа оробо.

—Һэргэгтэ гарзагүй гэдэгтэл, эртээнһээ арга оноёо бэдэрэе. Һанха үбгэндөө үзүүлжэ, гай лайгаа гаргуулха хэрэгтэй юумэеэ абаад, мэнэ гэһээр яба,—гэжэ хүгшэн үбгэнөө амар һуулгабагүй.

Гарма үбгэн мори тэргэсэ хүллэжэ, Галба тосхондо һуудаг Һанха бөөдэ мордобо. Хашан зээрдээрээ һажалуул—һажалуулһаар арайшье гэжэ хүрэхэдэнь, Һанха бөө һогтуушаг, дэлбэрхэеэ байһан уһатай суухадал бэлхыжэ һууба ха. Гарма үбгэнэй амаршалхада, ехэрхэһэн янзатай, балайшье үгэ дуугүйгөөр угтаба.

—Би танда ехэ гүйлтатай ерэбэб,—гэжэ Гарма үбгэн ушар шалтагаанаа хэлээд, үбэрһөө четушка архи гаргаба. Һанха бөө четушка архи харамсаараа мүргэлдэхээ байһан бухадал хоёр хара нюдээ улаа эрээнээр эрьелдүүлжэ эхилбэ.

—Хүнэй ама халаахагүй архяар намда заһал заһуулхаяа ерээ гүш? Юрэдөө, ши энэ шатуушхаар ямар юумэ бүтээлгэхэ гэжэ ерээбши? Али минии ама зайлаха гэжэ ерээ гүш? Арил! Хоёр нюдэнһөөм холо саагуур тонил!—гэжэ байжа ганирба.

— Аяар «Хуурай һубагһаа» арай гэжэ танда ерэһэн урмандамни арга туһаяа хүргэжэ хайрлыт даа. Алаабхиһаа хахадые абаад, энэ дары ерэхэлби. Аша туһаяа хүргэжэ хайрлыт даа,—гэжэ үбгэн аргадаха, гуйхын хүсоор Һанха бөөгэй зүбшөөл абаба.

Гарма үбгэнэй магазинда ошожо, хахад шэлтэйе асархада, Һанха бөө баяртай хүхюун болоод, нэгэ хэды гүбэр шэбэр гэжэ аман соогоо шэбшэһэнэй удаа, шэлтэй архяа шэртэжэ, хаража үзэбэ.

—Баруун зүгһөөтнай һарьмай дэгэлтэ һагшаахан хүгшэн ехэ хатуугаар ороод байна. Хонёор арга хүүлжэ, хүгшэнэйнгээ һүлдыень дуудуулха болоош. Эгээ энэ арга хүүлээгүй һаа, хүгшэншни модоной шара намаа харахагүй,—гэһэн үгөөр ардажа, үбгэниие мунсадаа һэн.

...Гарма үбгэн дүрбэн зуун түхэригөөр тарган сагаан эрье худалдажа абаад, Һанха бөөе залажа асарба. Һанха бөө ехэл енгүүрхүү, Гармында сугларһан гурба-дүрбэн һүзэгшэ үбгэд, хүгшэдэй угтан амаршалхада, дальбагар зузаан уралаа арайхан хүдэлгэжэ, хоёр-гурбан орһогор шара шүдэнүүдээ ирзайлгана.

Уданшьегүй Галсанай Дамба гэдэг жара гара наһатай, мундуушаг үбгэн хонёо алажа, бөөгэй бөөлэхэдэ хэрэгтэй мяха шанаба. Гарма үбгэн хатар жороое урилжа байгаад, Һанха бөөдэ хатуу хараяа гүйлгэнэ. Арза хоро үдэр бүри залгижа, архиин тулам болоһон Һанха бөө хундагахундагаар шүдхэн, улаан зээрдын жолоо табина. Һанха бөө һүлэмхи һөөлдэнги хоолойгоо һалгануулжа, дуулан татаад:

Хорин найман хобоотой,
Хотогор һайхан нюргатай,
Найман бүдүүн сэмгэтэй,
Боориин бүдүүн шэнэһэн
Бүлэгэй бүдүүн хуһан сөөг!—гээд, аягатай архяа сасана.

Тэндэ һууһан һүзэгшэ үбгэд, хүгшэдые һүрдөөжэ, элдэб олон эрлэг шүдхэрнүүдые дурдана. Мүн тэдэ һүзэгшэдтэ эди шэдиеэ харуулха һанаатай: шаража улайлгаһан монсогор улаан шулуу хабшагаар хабшажа абаад, бусалжа байһан тогоотой уһа руу хэһэнэй удаа, тэрэ шулуугаа амандаа абаашажа, шард байса нёлбоно. Эндэ һууһан һүзэгшэд «энэмнай улаан шулуу долёохо, гайхалтай бэрхэ заарин байна» гэжэ бүришье ехээр Һанхадаа шүтэбэ ха.

Һанха бөө үүдэ нэгэ бага забһарлажа нээгээд, улам уянгалан, Сэржэмаа хүгшэнэй «һүлдые дуудажа» эхилбэ:

Нарата үдэрөөр һүниие хэгшэдээр
Харанхы һүнеэр үдэрые хэгшэдээр
Ханилжа нүхэсэжэ шадахагүйш!
Хүүр шулуугаар дэрэ хэгшэдээр,
Хүнэй мяхаар хоол хэгшэдээр
Хамта ябажа шадахагүйш!
Нарата һайхан дэлхэйдээ,
Наһаараа үелһэн нүхэдтөө,
Эдижэ һууһан эдеэндээ,
Үргэһэн бодхооһон үринэдтөө ерыш!
Аахры, аахры, аахры, аахры!—гээд,

Һанха бөөгэй хуугайлхада, гэртэ һуугаашад бултадаа:—Сэржэмаа аа, ерыш,—ыш! Аахры-ы, аахры!—гэжэ дабтан хуугайлалдаба.

Забһарлаатай байһан үүдэнэй гэнтэ нээгдэхэдэ, һархагалзажа, оболзожо байһан Һанха бөө ехээр сошожо: —Үсэгөө хата! Энэмнай ерэбэл!—гэжэ уурганшалан хашхаржархиба. Хуугайлалдажа һууһан хүгшэдшье ехэ һүрдэһэн, айһан байдалда ороо һэн.

Дунда зэргын бэетэй, үргэн сээжэтэй, хүрин хара шарайтай залуу ород хүбүүн нэгэ шара һолонго баринхай орожо ерэбэ. Энэнь колхозой комсомолой эхин организациин секретарь, эрхим ажалаараа аймаг соогоо суурхаһан комбайнер, Гарма үбгэнэй һайн нүхэр Иван Закамельский байба. Бурят зон соо түрэһэн, үдэһэн Иван Гарма үбгэнэйдэ оромсоороо, боложо байһан ушарые таабашье, һайн нүхэрөө бахардангги байдалһаа абарба.

— Гарма абгай, хүрса хутагаа үгыш. Энэ һолонго үбшэхэм,— гээд, үшөө һайн нугараагүй бурят үгөөр гэрэй эзэндэ хандаба.

Гарма үбгэн бөөгэй урда һалганаһаар булгэнэһөөр лэ байба.

— Болоно, болоно, Вантя — гээд, өөрынгөө һиилэһэн гоё гэгшын мүнгэн хутага Иванда тэрэ дары, гүйдэл дундаа асараад үгэбэ.

Хэлэнэйнгээ үзүүрээр хөөрэдэг зантай, һонюуша хамниган Дабаа бэеэ барингүй:— Чи энээниие хаанаһаа барьябчи?— гээд асуужархиба.

— Хүдэлмэриһөө бусажа ябахадам, гэрэйтнай дороһоо энэ һолонго гараад гүйжэ ябабал. Барижа ябаһан түлхюурээрээ шэдэжэ алааб,— гэжэ Иванай хэлэхэдэ, Сэржэмаа хүгшэн бөөгэйшье байһаниие мартаад:

— Энэ шүдхэршни үнөөхи сүсэгы, мяхымни эдижэ байгаа бэшэ аал?— гэжэрхибэ.

— Тиигээ, тиигээ! Энэшни мяхаша амитан ха юм. Орожо харая, Гарма абгай энээнэй мүрынь лаб байха,— гээд Иван [...] лай хаалгые нээгээд, подвал руунь [...] бо. Габшагай шуран Гарма үбгэн су[...] да татагдаһан зүүндэл Иванай хо[...] подвал руугаа шургашаба.

Мэнэ һаяхан, нэгэ хэды минуты[...] хана бөөгэй зэрлиг аашада мүргэжэ, [...] жэ, тэрэнэй мэдэлдэ орошоод бай[...] гэд, хүгшэд юугээшье ойлгохоёо [...] зүнгөө тооришоод, үймэлдэжэ байба[...] ной орожо үймөө татахалаар «Эр[...] саашаа болохо юм байна» гэжэ ш[...] Һанха бөө Гарма үбгэнэйхиһөө гар[...] раал шэрээл табиһаар Галба тээшэ [...] бэ.

Энэ үедэ гэрэй оёор доро оро[...] Гарма үбгэн хоёрнай һолонгынгоо [...] мүшхэ-мүшхэһөөр гэрэй баруун ур[...] ланда мяхан доро табиһан табагаа, [...] хажууда мүлжэгдэһэн яһа оложо, [...] шуумар ангай аашые элирүүлжэ [...]

Гарма үбгэн хони абахадаа түлэһ[...] түхэригөө, бөөдөө шүдхаһан хоёр [...] хиингаа мүнгэ һанамсаараа шаг ш[...] гэнтэ хубилгажа, орохо гараха [...] оложо ядан:—Тьфу! Тьфу шоорто[...] нёлбосогоон байгаа һэн гэдэг. Тииг[...] тараа һогтуу галзуу Һанха бөөдэ [...] гаһанаа, тэрэнэй урда бүмбэгэ [...] бүмбэлзэжэ байһанаа һанахадаа, [...] шагта байдалай гэршэ боложо бай[...] нүүдһээ эшэһэн гайхаһандаа [...] ехээр сухалдажа, арһанайнгаа ня[...] зараар дэлбэрхэеэ байба. Гэртээ [...] хүнүүдээшье мартажа, Сэржэмаа [...] дөө:— Энээнһээ хойшо үхэжэ, ами[...] шье таһаржа бай! Шинии түлөө [...] мада ошохогүйб!

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни—34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—24-74, писем и рабселькоров 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00988. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. 48[...]